

Knjižnica za učence III. mestne deške šole.

Št. *22c*   Odd. *D*   Vred. *80h*

Naslov :

Daroval :

- 1.) Knjiga je last mestne občine ljubljanske.
  - 2.) Varuj jo, ne maži in ne trgaj je!
  - 3.) Dajaj jo iz rok samo svojim sorodnikom in prednikom, ki so s tabo vred za njo odgovorni!
  - 4.) Zapomni si dobre nauke, ki jih boš bral, in ravnaj se po njih!
-

Kozel. (Glej stran 51.)

Krištofa Šmida
sto majhnih pripovedek

za mladino.

Poslovenil

† Ivan Tomšič.

učitelj na e. kr. vadnici v Ljubljani.

Z nekaterimi podobami.

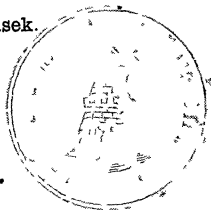

Drugi popravljene natisek.

V Ljubljani 1895.

V založbi in na prodajo pri Janezu Giontiniji, knjigarji.

110784

110784

Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

1. Solnce.

Tihi mrak je legel po vsi zemlji, in bila je že temà, ko so prišli skrbna mati z otročičema s polja domov. In glej! V hiši na mizi je že gorela luč in se blestela iz ubožne hišice skozi ozka okna.

Jurijče se temu začudi in pravi: «Saj ni bilo nikogar domá; kdo neki je prižgal luč?»

«Kdo drug nego oče,» pravi Jerica; «prišli so v tem iz mesta domov in si naredili luč v hiši.»

Mati odpró vrata, otroka stopita v hišo in iščeta očeta. Res jih najdeta v izbi.

Drugi dan so bili oče, mati in otroka na travniku, kjer so grabili senó. Nebó je bilo jasno, in solnce je sijalo v čisti svetlobi, kar je otroka zeló veselilo.

«Glejta, otroka!» pravijo oče, «včeraj sta précej ugenila, da sem jaz prižgal luč v hiši, poiskala sta me in se razveselila. Če pa gledata in premišljata to lepo in veličastno luč na nebu, ki se blesti, kakor bi bila čisto zlató, in siplje ognjene žarke po vsem svetu, ali ne uganeta, kdo je prižgal to luč?»

«Oj, dobro, dobro veva to!» pravi Jerica; «to luč na nebu je prižgal Bog. Nobena luč, bodisi še takó majhna, ne prižgè se sama, tedaj mora nekdo biti, ki je prižgal tudi solnce.»

«Takó je!» vzklikne Jurijče veselo. «Bog je ustvaril solnce, mesec in zvezde; trava, cvetice, drevesa in karkoli vidimo, vse je delo — Njegovih rok!»

Nebes in zemlje vsa bliščava
Neskončna Stvarniku je slava.

2. D e ž.

Trgovec, ki je bil v bližnjem mestu na semnji, jezdi proti domu, imajoč polno bisago denarjev pri sebi. Zeló je deževalo, in mož je bil do kože moker. Nezadovoljen z grdim vremenom, godrnjá, da mu je Bog prav sedaj poslal takó grdo vreme.

Pot je držala skozi gozd. Kakó se ustraši, ko zdajci ugleda pred seboj razbojnika, ki pomeri s puško nanj in — izproži. Izvestno bi bil izgubljen, ali smodnik na ponvici je bil moker, in puška — ni dala ognja. Trgovec vzpodbode konja in srečno uide razbojniku.

Ko je zopet na varnem, reče sam v sebi: «Oj, kakó sem bil vender brezumen, da sem godrnjal na slabo vreme in da se nisem udal v voljo

božjo! Če bi bilo nebó lepo in jasno, zrak čist in suh, izvestno bi sedaj ležal mrtev v krvi in zaman bi me pričakovali domá otroci. Dež, zaradi katerega sem bil toliko nejevoljen, otél mi je življenje in imenje. Nikoli ne bodem pozabil modrega izreka, ki pravi:

Kar Bog nam pošlje, slabo ní,
Četudi se nam nápak zdí.»

3. Solnce in dež.

«Oj, da bi zmiraj solnce sijalo!» rekli so otroci nekega dné, ko je bilo prav žalostno viharno in deževno vreme. In res; ta želja se je otrokom kaj skoro izpolnila. Več mesecev ni bilo videti ni oblačka na nebu. Vročina in dolga suša je naredila veliko kvare po njivah in poljih. Po vrtilih so zve-nele cvetice in zelí; a lan, katerega so se pridna dekleta zeló veselila, bil je komaj po prstu dolg.

«Ali vidite sedaj, otroci,» rekó mati, «da je dež prav takó potreben kakor solnce? Učite se iz te modre naredbe božje sveto resnico, da bi tudi za nas ljudi ne bilo dobro, če bi imeli zmiraj vesele dneve. Tudi žalostne dni moramo prebiti, da bomo kdàj dobri in veljavni ljudjé.»

Solnce, dež in hud vihar,
Radost, žal je božji dar.

4. Huda ura.

France, deček iz mesta, je nabiral v gozdu maline. Že se je vračal domov, kar je nastala huda ura. Debeli, črni oblaki se privlekó, strašen veter se vzdigne, ploha se vlije, grmí in bliska se na vse križe.

Franceta obide strah. Da bi ne bil premoker, stopi naglo v otlino starega hrasta, nevedé, da v visoko drevje rado trešči. — Ko France ves prestrašen stoji v otlini in glasno moli, zasliši zdajci glas iz dalje: «France! France! Pojdi, pojdi brž sèm!» France hitro zleze iz hrastovega dupla, in glej, v tem hipu trešči v hrast, da se razkolje od vrha do tal, in strašno zagrmí. Zemlja se strese pod dečkovimi nogami in zazdí se mu, kakor bi stal ves v plamenu. A nič žalega se mu ni zgodilo. Hvaležno povzdigne roke k nebu in moli: «O Bog moj! To je bil Tvoj glas iz nebes! Ti si me otél! Tebi, dobri Bog, bodi čast in hvala!»

Toda čuj! — Prvi glas se zopet zasliši: «France! France! Kje si vender, da me ne slišiš?» Sedaj šele ugleda Francek kmetico, ki ga je klicala. Hitro steče k nji in reče: «Tukaj sem! Kaj mi hočete, soseda?» Kmetica odgovori: «Nisem ne klicala tebe, ampak le našega Franceta, ki je tam pri potoku pasel gosí in se je baje tukaj nekje skrtil hudemu vremenu. Glej ga no, prav sedaj leze tam izza grmovja!»

France, deček iz mesta, pripoveduje, kakó je imel njen glas za božji glas ter mislil, da ga kliče Bog sam. Kmetica pa reče pobožno s sklenjenimi rokami:

«Dete moje ljubo! Nič menj ne zahvali Bogá za to! Glas je bil res iz ust preproste kmetske ženice, a Bog je naklonil takó, da sem glasno

klicala in ravno tvoje imé, ne da bi bila kàj vedela o tebi. Bog in nihče drug te ni rešil velike nevarnosti, v kateri si bil.»

«Dà, dà!» reče France solznih očij, «Bog je porabil vaš glas, da me je otél. Klicali ste vi, a pomoč je bila venderle od Bogá, zakaj:

Sama po sebi pomoč ne pride,
Vse se po volji božji izide.»

5. Božja mavrica.

Po veliki nevihti se je prikazala na nebu prekrasna božja mavrica. Janezek je ravno gledal pri oknu in veselo zaklical: «Oj, takó lepih barev nisem videl še nikoli! Kakó čudno se spuščajo tam pri stari vrbi doli na zemljo! Izvestno se vsi listki na drevesi blesté od prelepih barev. Hitro grem tja, da si jih naberem in napolnim svoje školjke ž njimi.»

To rekši steče k staremu drevesu. Ali kakó se začudi, ko ne vidi nič drugega nego le dež! Ves moker se vrne domov in pripoveduje očetu vso to dogodbo.

Oče se mu nasmejejo, rekoč: «Te barve, ljubi moj, ne dadó se spraviti v nikakeršne školjke; nam se le takó zdí, da so deževne kapljice po-

barvane, a to naredí solnce, ki jih obseva. Takó je, ljubček moj, tudi s častjó in slavo tega svetá; zdí se nam, da je nekaj, pa je le prazna senca.»

Naj te ne vara lesk svetá,
Ki prave rádosti ne dá.

6. Zaklad božje mavrice.

Lenka je nekega pomladnega deževnega dné gledala pri oknu. Ko dež prestane, ugleda mavrico in se zelo začudi nje prelepim barvam. «Ljuba mati,» reče za nekaj časa, «ljudjé pravijo, da iz božje mavrice vselej pade na zemljo zaklad, katerega pa najdejo le taki otroci, ki so bili porojeni v nedeljo — tedaj sosebno srečni. Ali je to res? Kdo pa so taki otroci?»

Mati odgovoré: «Seveda je mnogo zakladov nebeških, katerim se nič ne dá primerjati na svetu. Ni pa res, da so srečni le tisti, ki so porojeni v nedeljo. Taki ljudjé, kateri najdejo nebeške zaklade, so pobožni in se vedejo povsod takó lepo, kakor ob nedeljah v cerkvi. Bodi tedaj tudi ti taka, pa gotovo najdeš nebeške zaklade.»

Lenka je bila vsak dan pobožnejša in boljša, pa tudi zadovoljnejša in veselejša. Ko se je pozneje zopet prikazala mavrica na nebu, rekli so mati:

«No, Lenka, ali ne greš iskat zakladov božje mavrice?»

«Oh, ljuba mati,» odgovori jim Lenka, «bila sem takrat še brezpametno dete, ko sem vas to vprašala. Sedaj šele umejem vaše besede. Vi ste mislili na boljši in dražji zaklad, nego je zlató.»

«Res je,» odgovoré mati. «Zaklad, katerega sem mislila in ki je nad vse bogastvo tega svetá, to je le prava človeška sreča. Mi je iščemo zaman v zunanjem svetu; najdemo jo le v pobožnem, dobrem in čistem srci.»

Kdor ima dobro in čisto srcé,
Sreča najboljša tu čaka ga že.

7. Odmev.

Jurijče ni še nič vedel o odmevu. Nekega dné skače po zeleni livadi in zakliče: «Ho, hòp!» In précej zasliši iz bližnjega gozdiča prav takó: «Ho, hòp!» Jurijče se temu zeló začudi in zakliče: «He, hèj! Kdo si?» Glas se zopet prav takó zasliši: «He, hèj! Kdo si?» Jurijče zakliče: «Ti si brezumnež!» In — «Ti si brezumnež!» jekne zopet iz gozda.

Jurijče, nejevoljen zaradi tega, ponavlja še več grdih imen, ki se mu pa vse vrnejo iz gozda. — Misli si, da se drug deček šali ž njim. Po vsem gozdu ga išče, da bi se mu osvetil, pa ne najde nikogar.

Domov prišedši, potoži materi, da je v gozdu skrit hudoben deček, kateri ga je z raznimi psovkami zeló razžalil. Mati odgovoré: «Jurijče, to pot si izdal samega sebe. Slišal nisi nič drugega nego odmev svojih besed. Ako bi bil klical prijazne besede v gozd, prijazne besede bi bil tudi slišal iz gozda. Glej! Prav takó je tudi v našem vsakdanjem življenji. Vedenje drugih ljudij proti nam je večinoma le odmev našega vedenja proti njim. Ako smo mi prijazni proti drugim ljudem, tedaj so tudi oni prijazni proti nam. Ako smo pa mi proti drugim neprijazni, surovi in neotesani, ne smemo pričakovati boljšega od drugih.»

Kakor kličeš v gaj,
Glasi se nazaj.

---

8. Studenec.

Vročega poletnega dné je šel Blažek na polje. Lica so mu žarela od vročine, in žeja ga je mučila. V hladni senci pod košatim hrastom ugleda studenec, izvirajoč izpod pečine. Voda je bila čista kakor ribje okó in mrzla kakor led.

Blažek je dobro vedel, da se ne smé piti, kadar je človek vroč in razgret. Ker se je pa mislil sam dosti modrega in pametnega, ni se kaj

---

brigal za to svarilo. Gré k studentu in se naglo napije mrzle vode. Ali skoro mu pride slabo, in ves omamljen se zgrudi na zemljo. Bolan prileze domov, in nevarna mrzlica se ga prime.

«Joj!» vzdihuje Blažek v postelji, «kdo bi si bil mislil, da je v ónem čistem studentu takó hud strup!»

Blažkov oče pa rekó: «Čisti studenec ni prav nič kriv tvoje bolezní, zakrivila jo je le tvoja svojeglavost in nestrpnost.»

Kdor náukov ne spoštuje,
Zdravje svoje zametuje.

9. Zemlja, zrak, voda in ogenj.

«Jaz bodem vrtnar,» reče Lipe, ko je imel štirinajst let in bi se moral iti rokodelstva učít.

«Kakó lepo je vedno živeti med zelenimi rastlinami in dehtečimi cveticami!» — A ne dolgo, in Lipe pride domov ter potoži, kakó se mora vedno k zemlji pripogibati in po tleh plaziti; hrbet in kolena ga že bolé, zató se je pa tudi vrtnarstva že naveličal in poskusil bode rajši kàj drugega.

«Ahá, že vem,» pravi Lipe, «lovec bodem. Oj, kakó prijetno je življenje v zelenem senčnatem gozdu!» — Pa kmalu pride Lipe zopet domov in

potoži, da ne more prenašati zgodnjega zraka, kateri mu zdaj vlažno, zdaj megleno, zdaj zopet ostro in mrzlo brije pod nos.

«Zdaj-lè mi je nekaj pravega prišlo v glavo,» reče Lipe. «Ribič bodem. Po hitri bistri reki v lahkem čolničku se voziti in polne mreže rib iz vode vlačiti, to je izvestno prijetno in veselo življenje.» Pa tudi to veselje ne traja dolgo. «Lepo rokodelstvo to,» reče Lipe, «ko je človek vedno ves moker in umazan! Vode mi je že do glave dosti.»

Napósled hoče biti kuhar. «Kuharju,» misli si, «morajo vrtnar, lovec in ribič prinašati vse, kar si trudoma pridobi vsak; vrhu tega kuhar nikoli ni brez dobrih jedil.» — No, za nekoliko dnij je bil Lipe zopet domá in je tožil: «Vse bi še človek prebil, ko bi le ognja ne bilo. Kadar koli stojim pri ognjišči, kjer poka in plapolá ogenj, zdí se mi, kakor bi se zdajci raztopil od vročine.»

Toda oče niso več pripustili, da bi si Lipe še dalje prebiral rokodelstva; rekli so resnobno: «Ako hočeš zadovoljno živeti, moraš tudi prenašati težave. Kdor bi se hotel izogniti vsem neugodnostim in težavam človeškega življenja, moral bi iz tega svetá. Misli večkrat le na dobro, katero ima gotovo vsak stan, pa bodeš lahko premagoval vse težave.»

Lipe je slušal očeta, in ko so drugi ljudjé večkrat tožili o tem ali ónem, tolažil jih je, rekoč:

«Jaz sem poskusil, kaj se pravi:

Česar nimaš, tega si ne smeš želeti,
To uživaj, kar ti Bog daruje;
V vsakem stanu mora človek potrpeti,
Onkraj groba pravi mir kraljuje.»

10. Cvetice.

Mihec se ustavi na vrtu pred rožnim grmom in reče svojima sestricama: «Roža je pač najlepša cvetica!» — Marijca reče: «Saj je tudi lilija takisto lepa kakor roža. Meni te dve cvetici najbolj ugajata; vse druge so malo vredne.» — Anica reče: «Kaj še! Vijolice so najlepše! Ali jih nismo spomladi najrajši trgali?»

Mati, ki so slišali ta razgovor, rekó: «Vse tri cvetice, o katerih ste govorili, so podobe treh lepih krepostij. Modra vijolica je podoba ponižnosti, bela lilija nedolžnosti, in rdeča roža vas opominja dobrega srcá ter vam pravi: Srcé vaše naj plamtí v ljubezni do predobrega nebeskega Očeta.»

Ponižnost, nedolžnost, dobrota srcá
Med vsemi bogastvi še največ veljá.

11. Jagode.

I.

Star vojak z leseno nogo pride v vas. Ondu nana gloma zbolí. Siromak ne more dalje. Ostane pri nekem kmetu ter leží zunaj v skednji na slami, kjer se mu godí prav slabo. Sosedova Jerica je bila ubožna, pa bogoljubna in milosrčna deklica. V srcé se ji zamsmili bolni vojak. Vsak dan pride k njemu in ga vpraša, ali česa potrebuje, da bi mu postregla. Kar je mogla, prinesla mu je

in mu tudi vsak dan podarila po jedno desetico. Poštenega vojaka je to zeló skrbelo; mislil si je: «Kje neki tako dekletce jemlje toliko denarja?»

Nekega dné, ko Jerica zopet pride k njemu in mu potisne v roko srebrno desetico, nagovori jo vojak prijazno: «Ljuba moja! Zvedel sem, da so tvoji roditelji zeló ubožni. Povej mi vender odkritosrčno, kje jemlješ denarje, ki mi jih prinašaš vsak dan? Povem ti po pravici, da bi rajši umrl od lakote, nego da bi vzel samó jeden krajcar od tebe, ki bi mi ga ne dala z dobro vestjó.»

«Oj, ne skrbite za to,» reče deklica, «denarji, ki vam jih nosim, pridobljeni so pošteno. Da vas pa dalje ne bode več skrbelo, odkod so denarji, povedati vam hočem, kakó jih dobivam. V bližnji trg hodim v šolo. Pot drží skozi gozd, v katerem je vse polno lepih rdečih jagod. Naberem jih vselej polno canjico, prodam jih v trgu in dobim zanje vselej po deset krajcarjev. Moji roditelji vedó za to, in všeč jim je, da delam takó. Večkrat so mi rekli, da je mnogo še ubožnejših ljudíj na svetu, negoli smo mi, pa da moramo takim dobro storiti, kolikor je v naših močéh.»

Solze oblijó dobrega starega vojaka. Prime deklico za roko in ji reče: «Otrok moj ljubi! Bog blagoslôvi tebe in tvoje roditelje, ki ste tolikanj usmiljeni z ubožnimi ljudmi!»

Mnogo dobrega storiš,
Ako vbogajme deliš.

II.

Skoro po tem dogodku pride v vas imeniten častnik, ki je imel več častnih svetinj na prsih. Z lepo kočijo se ustavi pred gostilnico, da bi nakrmil konje. Ko zvé za bolnega in ubožnega vojaka, gré takoj k njemu, da bi ga pozdravil. Stari vojak mu vse pové o svoji mali dobrotnici, katera mu še vedno streže takó pridno.

«Kaj?» začudi se general, «ubogo dekletce ti je storilo toliko dobrega? Tedaj te tudi jaz, tvoj nekdanji general, ne smem pustiti v bēdi. Takoj ukažem, da te prenesó v gostilnico in ti ondu dobro postrežejo.»

General je bil mož beseda; storil je, kar je obljubil. A ne samó to! Pokazati si je dal tudi stanovanje male dobrotnice, h kateri je prišel sam, da jo zahvali za dobrote, katere je storila ubogemu vojaku. «Dobri otrok,» reče ji, «tvoje plemenito delo mi je ogreló srcé. Mnogo si podarila staremu onemoglemu vojaku; za vse te presérno zahvaljam. Ná majhen dar v spomin svojega blagega srcá. Nič drugega ni kakor toliko zlatov, kolikor si ti podarila desetíc mojemu vojaku.» — Roditelji se zeló začudijo in rekó: «Ne, ne, gospod, to bi bilo odveč; naša hčerka je storila samó to, kar mora vsak človek storiti svojemu bližnjiku.» — Ali general jih zavrne, rekoč: «Ni odveč ne, to je le

majhno darilo; boljše in še večje plačilo pa prejme vaša hčerka od ljubega Bogá v nebesih.»

Kdor je dobrega srcá,
Tukaj srečo že imá.

12. Češnje.

Sabinka, hči imovitih roditeljev, je imela svojo sobico, pa nikoli ni pospravljala svojih stvari; vse je ležalo semtertja. Mati so jo večkrat opominjali, naj bi imela svojo sobo v boljšem redu, ali Sabinka ni poslušala matere.

Neko nedeljo popoldne se Sabinka praznje obleče in se odpravlja z doma. V tem hipu ji prinese sosedá polno skudelico lepih črnih češenj. Na mizi in po oknih je bilo vse polno oblačil. Sabinka postavi češnje na stol, prevlečen z modro svilo, in odide z materjo v vas.

Pozno zvečer, ko je bilo že temà, pride trudna domov in naglo sede na stol. Ali toliko da sede, že skoči po konci in zavpije od strahú. Sedla je namreč na zvrhano skudelico in strla vse češnje.

Mati prihité z lučjo v sobo. In kaj vidiijo? Češnje so bile vse strte; njih sok se je cedil po stolu, in lepo belo Sabinkino krilo je bilo táko, da ga ni mogla več nositi.

Mati jo ostro posvaré in ji rekó: «Sedaj vidiš, kakó je potrebno, da je vse lepo pospravljeno in da se vsaka stvar dene na svoje mesto. Sedaj si kaznovana za svojo neposlušnost in svoj nered. Dobro si zapomni pregovor, ki pravi:

Dober kup sta red in snaga,
Vsakomur sta ljuba, drága.»

13. Hruške.

Mati so obiskali s svojimi štirimi otroki deda na njegovem vrtu. Ded prinese na velikem grozdnem listu štiri hruške, rumene kakor zlató in debele kakor kurja jajca. Žal mu je bilo, da ni dobil še več zrelih. «Sedaj pa le glejte,» pravi šaljivo, «kakó te štiri hruške razdelite med pet oseb takó, da v številbi ne bode ulomkov.»

«Jaz jih razdelim,» reče Nežika; «samó to prosim, da bi smela jednako in nejednako imenovana števila nekoliko pomešati.»

Nató vzame hruške in reče: «Medve sestri in 1 hruška, to je 3; moja dva brata in 1 hruška, to je tudi 3; te dve hruški in 1 mati, pa je zopet 3. Takó sem razdelila vse, ne da bi se bilo v številbi pokazalo káj ulomkov.»

Nežikina sestra in brata sta bila zadovoljna s to razdelitvijo. Vesela mati zahtevajo, naj vsak otrok vzame po jedno hruško, a ded prinese Nežici vrhu tega prav lep šopek cvetic in ji reče: «Tvoja umna in modra razdelitev mi zelo ugaja, zakaj taka bistrournost povečuje otroško srcé.»

Bistra razumnost in žlahtno srcé,
To le nam daje najlepše imé.

14. Oreh.

Pod velikim orehovim drevesom nedaleč od vasi sta našla dva dečka oreh. «Moj je!» zakliče Matijček, «jaz sem ga prvi ugledal.» — «Ne bode takó ne,» odgovori Matevž, «zakaj jaz sem ga prvi pobral.» Obá se začneta hudo prepirati.

«Počakajta, pa jaz razsodim to stvar,» reče večji fant, ki je ravnokar stopil mednju. Vzame oreh, razkolje ga in reče: «Tukaj-le jedna lupina je tvoja, ker si oreh prvi ugledal, a ná ti drugo, ker si ga prvi pobral; jedro bode pa moje, ker sem vama razsodil prepír.»

«Takšen je navadno konec vsakega prepíra,» pristavi smehoma in sné oreh.

Kjer se prepírata dvá,
Tretji dobiček imá.

15. Jablana.

Stari Vrban sedi pred svojo hišo v senci pod jablano. Njega vnuki kramljajo tam okolo, jedó jabolka in ne morejo prehvaliti sladkega sadja.

Ded izpregovori: «Moram vam vender povedati, kakó je prišlo to drevó semkaj. Pred več nego petdeset leti je bil tukaj še prazen prostor, in prav na tem mestu, kjer smo sedaj in kjer stoji to drevó, potožil sem nekoč sosedu svojo bēdo. Dejal sem, da bi bil zadovoljen, ako bi imel le sto goldinarjev svojih.

Sosed, moder in pameten mož, pa mi reče: ,To je prav lahko, ako le hočeš začeti. Vidiš, na tem-le mestu, kjer stojiš, leži v zemlji še več nego sto goldinarjev skritih. Le poskusi jih dobiti!

Jaz sem bil takrat še mlad in neizkušen, pa sem še tisto noč izkopal veliko jamo, toda na svojo žalost nisem našel niti krajcarja. To mi je zeló mrzelo.

Ko sosed drugo jutro ugleda to jamo, zasmeye se mi prav debelo in pravi: ,Ti si vender brezumen; jaz nisem mislil takó. Pa nič ne dé, dam ti mlado jablano, vsadi jo v izkopano jamo, in za nekaj let se ti prikažejo novci.'

Vzel in vsadil sem drevesce, in vzraslo je to lepo drevó, katero sedaj vidite tukaj. Sladko

sadje, katero mi je dajalo drevó že nekaj let, prineslo mi je že več nego sto goldinarjev in še vedno mi prinaša prav obile obresti. Zató pa nisem še pozabil zlatega pregovora, katerega si zapomnite tudi vi:

Jablane, hruške in druge cepé
Cepi v mladosti za stare zobé.»

16. Zeleni listek.

Martinek je bil zeló lahkomiseln in poreden deček. Do dobrih naukov in opominov mu ni bilo; časih se jim je celó posmehoval.

Nekega dné gré s sestrico Milko na vrt. Milkina gredica je bila polna najlepših cvetic, njegova pa vsa zapuščena in prevlečena s plevelom.

«Bratec, bratec!» reče mu sestrica, «ti še nisi uredil svojih rečij. Materine besede se bodo uresničile, ki pravijo, da v svojem življenji niti ne bodeš imel zelenega listka!»

Martinek se nasmeje, spleza hitro na bližnjo hruško ter zakliče: «Poglej no! Tukaj gori imam ne samó zelen listek, ampak celo zeleno vejo.»

Hresk! — počí veja. Martinek se zvalí pod hruško in si zlomi nogo.

Komur do pouka ni,
Lahko v škodo pridreví.

17. Drago zeljice.

Dve dekli, Marijana in Urša, sta šli v mesto na trg. Vsaka je nesla težak jerbas sadja na glavi.

Marijana vso pot godrnjá in vzdihuje, Urša pa je vesela in se smeje.

Marijana pravi: «Kakó se moreš smijati in takó dobre volje biti? Tvoj jerbas je prav takó težak kakor moj, in ti nisi močnejša od mene.»

Urša odgovorí: «Priložila sem v jerbas skrivno zeljice in komaj čutim, da kàj nesem. Stóri tudi ti takó.»

«Joj!» pravi Marijana, «to zeljice je gotovo jako drago. Rada bi si tudi jaz ž njim olajšala svoje breme; povej mi, ljuba moja, kakó se li imenuje to zeljice?»

Urša odgovorí: «To drago zeljice, ki zljajšuje vse težave, imenuje se — potrpežljivost. Zapomni si, Marijana:

Vsako breme lahko je nositi,
A potrpežljiv je treba biti.»

18. Redkev.

Ubog dninar je pridelal na svojem vrtu zeló debelo redkev, kateri se je vse čudilo. «To redkev dam našemu gospodu graščaku,» misli si, «zakaj gospoda vselej zeló razveselí, ako se na vrtu pridelá kàj takega.»

Drugi dan ponese redkev v graščino. Gospodu je redkev zeló všeč, zató pohvali pridnost in dobro voljo marljivega dninarja in mu podarí tri cekine.

Kmet v ravno tisti vasí, ki je bil zeló bogat in strašno skop, slišal je o tem darilu in je dejal: «Sedaj pa tudi jaz gospodu podarim svoje najlepše tele. Če je dal za malovredno redkev tri cekine, izvestno dobim jaz za svoje krasno tele velikansko darilo!»

In res naveže tele na vrv, odžene je v graščino in prosi, naj bi gospod blagovoljno vzprejel njegovo darilo. Toda gospod koj zapazi, kam merijo te besede, in reče kmetu, da neče darila.

Ali kmet se ne dá odpraviti iz lahka in prosi gospoda še lepše, naj bi vendar vzprejel to darilce. Naposled reče modri gospod: «No, ker me takó silite, pa vzamem tele, in ker ste vi takó darežljivi, moram biti seveda tudi jaz. Vzprejmite tedaj v znamenje moje hvaležnosti tudi vi od mene darilo, katero me stane gotovo trikrat tako, kolikor je vredno vaše tele.» Rekši podá gospod zavzetemu in prestrašenemu skopuhu — velikansko redkev.

Darilo le pridnega čaka,
Sramota in škoda — bedaka!

19. Zelje.

Marljiva mati so imeli na vrtu vsakovrstno povrtnino. Nekega dne rekó svoji hčerki: «Lizika, poglej tukaj na spodnji strani zeljnega lista ta-le mala rumena zrnca. To so jajčeca, iz katerih se izvalé škodljive gosenice, ki objedajo zelje in ohrovt. Précej danes popoldne preišči vsak listek in pokončaj jajčeca, da ostane naše zelje lepo in nepoškodovano.»

Lizika si misli, da je za to delo še časa dovolj, in naposled čisto pozabi, kar so ji rekli mati. Mati so nekoliko tednov bolehal in niso mogli na vrt. Ko pa ozdravijo, primejo Liziko za roko in jo odvedejo k zelju. Toda glej! — Gosenice so vse zelje obrale takó, da ni bilo videti drugega nego stebelca in golo rebrovje objedenih listov. Prestrašena in osramočena deklica se ravno zaradi svoje nemarnosti. Mati pa rekó: «Stór kar se danes lahko stori, koj danes, in nikoli ne odlašaj na jutri.»

«Še važnejši,» pristavijo mati, «pa je nauk, ki je zapisan na objedenih listih. Zapomni si ga:

Huda navada se lahko premaga,
Če le poboljšanje se ne odlaga.»

20. Velika zelnata glava.

Jože in Filip, dva rokodelska fanta, gresta mimo vrta, na katerem je bilo vse polno lepega zelja.

«Le poglej,» pravi Jože, «kakó velike zelnate glave so tam na vrtu!»

Filip, ki se je rad hvalil in bahal, ni se zelnatim glavam čudil kár nič. «Na potovanji po svetu,» reče, «videl sem zelnato glavo, ki je bila tolika kakor naše župnišče.»

Jože, ki je bil kotlar, odgovori nató: «Tetešentaj, to je bila pa res velika glava! In no, vse je mogoče. Jaz sem pa nekoč izdelaval kotel, ki je bil tolik kakor naša cerkev.»

«Za Boga! Čemú je neki bil tak kotel?» vpraša Filip.

Jože odgovorí: «Hoteli so menda v njem skuhati tisto zelnato glavo, katero si ti videl.»

Filipa je bilo sram, in dejal je: «Sedaj šele umejem tvoje besede! Ti sicer govoriš zmiraj resnico, a sedaj si hotel osmešiti mojo laž. Prav je, da si naredil takó, zakaj

Hitro njemu, kdor se laže,
Neresnica se dokaže.»

21. Žitno klasje.

Kmet je šel s sinom Tončkom na polje, da vidi, ali žito skoro dozorí.

«Oče, kakó je to,» vpraša Tonček, «da se nekatero klasje takó nizko pripogiblje k zemlji, nekatero pa se takó lepo drži po konci? Jaz mislim, da klasje, ki se pripogiblje, ni dobro; óno pa, ki se dviga, to je gotovo izvrstno?»

Oče utrgajo dva klasa in rekó: «Vidiš, ta klas, ki je bil pripognjen, poln je lepega zrnja; ta pa, ki se je držal kvišku, prazen je in za nič.»

Kdor sam sebe povzdiguje,
Prazno glavo oznanuje.

22. Grah.

Popoten igrač je naprosil kneza, naj bi mu dovolil, da pokaže nekatere svoje umetnosti, kakeršnih ni videl še nihče. Ko mu knez to dovoli, stopi igrač s polno skledico mehkega graha v sobo. Od daleč si je dal držati šivanko, v katero je metel grah takó gotovo, da se je vsako zrno nasadilo šivanki na bodico.

Knez reče igraču: «Res, to je velika spretnost, za katero ste potrebovali veliko časa in veliko truda. Zató vas hočem obdariti.» Rekši

zašepetá nekaj svojemu slugi, kateri odide in kmalu zopet vstopi s težko vrečo. Igraču se je srce smijalo od veselja, zakaj mislil je, da je vreča napolnjena z zlatom.

Ko pa knez zapové, da se vreča odveže, ni v nji nič drugega nego — grah. Knez reče igraču: «Ker vaša umetnost nima za človeštvo nikakeršne koristi, pa vam zaradi tega ljudje gotovo slabo plačujejo vaš trud, vzprejmite ta grah, če vam utegne sedanji poiti.»

Kar koristi ne donáša,
Nihče naj potem ne vpraša.

23. Njiva.

Mihova kočá je stala na kraji, ki je bil ves obrasel s trnjem in leščevjem. Nekega vročega dne, ravno o žetvi, je ležal Miha v senci pod lesko. Kmet s polnim vozom snopja pride mimo njega. Zavidno se ozrè Miha na kmetov voz in mu komaj odgovorí na njegovo pozdravilo.

Kmet se ustavi in reče Mihi: «Ako bi hotel te svoje puste zemlje vsak dan obdelati le toliko, kolikor je pokriješ z lenim životom, lahko bi vsako leto našel več žita, nego ga vidiš tukaj na mojem vozu.»

Mihi je ta nasvet všeč. Izruje in potrebi kopinje in leskovino, pa obdela pusto zemljo. Takó si je napravil njivo, katera ga ni stala krajcarja, a vender je pošteno redila njega in njegovo družino.

Tam, kjer glad morí lenuha,
Najde pridni dosti kruha.

24. Vinograd.

Oče rekó na smrtni postelji svojim trem sinovom: «Ljubi otroci! Nimam vam zapustiti drugega nego to našo kočó in vinograd zraven nje. V vinogradu pa je zakopan zaklad; le pridno kopljite, pa ga gotovo najdete.»

Po očetovi smrti prekopljejo sinovi ves vinograd kar najpridneje, pa ne najdejo niti zlatá niti srebrá. Zató pa je vinograd, ker je bil dobro prekopan, prinesel toliko grozdja, da sinovi niso vedeli kam ž njim, in so izkupili za grozdje in vino veliko novcev.

^ Sedaj so se šele sinovom odprle očí, kaj so mislili oče, ko so govorili o zakladu v vinogradu. Zapisali so si z velikimi pismeni na vrata pri vinogradu:

Ako vselej delaš rad,
Pa dobiš povsod zaklad.

25. Strupene gobe.

Mati so poslali Katarinko v gozd, da bi nabrala gob, ker so jih oče sosebno radi jedli. «Mati!» zakliče deklica, ko se vrne, «danes sem pač nabrala lepih! Le pogledjte jih,» reče Katarinka in odkrije canjico, «kakó so lepo rdeče in belopikaste, kakor bi jih bil kdo pokropil z mlekom. Našla sem bila tudi ónih grdih rjavih, kakeršnih ste bili prinesli vi onkrat, pa nisem marala zanje in sem jih pustila.»

«Oj ti brezpametno dete!» rekó prestrašena mati. «Te gobe, čeravno so ti všeč, so strupene mušnice; kdor bi jih jedel, umrl bi. Ali óne rjave in grde, ki si jih pustila, so najboljše, najsi se ti ne zdé dobre.»

«Takó, ljubo moje dete, godí se pri mnogo drugih rečéh na svetu. Najdejo se skrivne kreposti in tiha svojstva, za katera se malokdo méni, pa tudi bliščeče in sijajne slabosti, katere bedaki hvalijo in se jim čudijo. Takó nas tudi greh poskuša zavésti z bliščečo lepoto in omamno sladkostjo.»

Várj greha se, mladost,
Strup njegova je sladkost.

26. Želod in buča.

Kmetič je ležal v senci pod košatim hrastom in je premišljal bučevino, ki je rasla zraven njega ob plotu. Kar začne odkimovati, rekoč: «Ej, ej, to mi vender ne gré v glavo, da óna slaba in majhna bučevina rodi takó velik in težak sad, ta

močni in visoki hrast pa takó malovreden sadek. Ko bi bil jaz ustvaril svet, bil bi to gotovo drugače naredil. Hrast bi moral roditi velike in po centu težke buče, a bučevina zgolj drobne želodke. Ali bi jo bilo krasota in veselje gledati!»

Toliko da to izreče, potegne veter in utrga želod s hrasta. Pade mu ravno na nos ter ga takó švrkne, da se mu mahoma kri pocedí. «Joj si ga meni!» zavpije prestrašeni kmetič, «sedaj sem pa prav gorko po nosu dobil za svojo modrost! Ako bi bil ta želod buča, gotovo bi mi bila glavo razbila.»

Kar Bog naredí,
Vse modro storí.

27. Hrast.

V starodavni dôbi sta prišla dva mladeniča, Pavel in Marko, pred sodišče.

Pavel reče sodniku: «Ko sem šel pred tremi leti na pot, dal sem Marku, katerega sem imel za najboljšega prijatelja, drag prstan, da mi ga shrani, dokler se ne vrnem. Sedaj pa mi ga neče vrniti.»

Marko položi roko na srcé in reče: «Pošteno besedo zastavim, da mi o prstanu ni prav nič znanega. Prijatelju se blêde.»

Sodnik vpraša: «Pavel, ali imaš pričo, da si Marku res izročil prstan?»

Pavel odgovori: «Druge priče ravno ni bilo nego star hrast, pod katerim sem Marku izročil prstan in se poslovil od njega.»

Marko pa zopet pristavi: «Pripravljen sem priseči, da niti o hrastu niti o prstanu ne vem ničesar.»

Nató reče sodnik: «Pavel! Skoči k ónemu hrastu, pod katerim si tovarišu izročil prstan, in prinesi mi vejico z njega, da vidim, kakšen je. A ti, Marko, počakaj tukaj, dokler se Pavel ne vrne.»

Pavel odide. Za nekoliko časa pravi sodnik: «I kje je neki Pavel takó dolgo, da ga ni? Marko, odpri okno in poglej, ali že ne gré?»

Marko reče hitro: «Gospod sodnik, takó naglo pač ne more priti, zakaj hrast je od tukaj malone uro hodá.»

«Oj ti brezbožni lažnjivec!» reče sodnik, «ki si hotel priseči na svojo laž pred Bogom, najvišjim Sodnikom, ki vidi v naša srca! Ti veš za prstan prav takó dobro kakor za hrast.»

Marko je moral Pavlu prstan vrniti in vrhu tega je bil še leto dnij zaprt. Ko je šel v ječo, dejal mu je sodnik: «No, sedaj bodeš pač utegnil premišljati resnico:

Karkoli zdaj je skrito,
Vse bode še očito.»

28. Hrast in vrba.

Nekega jutra, po zeló viharni noči, so šli oče s svojim sinom Janezkom na polje, da vidijo, ali je nevihta naredila kàj škode.

Hitro zakliče Janezek: «Poglejte no, oče, tam óni čvrsti hrast, kakó ga je nevihta vrgla na zemljo, a óna tanka in slaba vrba ob potoku vender še zmiraj stóji jednako. Mislim, da bi bila nevihta lože potisnila vrbo na tla nego takó čvrst hrast, kakeršen je bil ta.»

«Ljubi moj otrok,» rekó oče, «hrast se je moral prelomiti, ker se ni mogel upogibati; a vrba tam, ki je še mlada in šibka, upogibala se je nevihti, pa se ji ni zgodilo nič žalega.»

Upor in ošabnost le slabo storí,
A srečen je tisti, kdor rad popustí.

29. Mejnik.

Vrban je stanoval v čedni hiši sredi zelenih vrtov in lepega rodovitega drevja. Sosedov travnik je bil précej zraven njegovega zemljišča. Ta svoj prostor hoče brezvestni Vrban raztegniti in zató premakne mejnik precěj daleč v sosedov travnik.

Drugi dan zleze Vrban po lestvici na češnjo, da bi si natrgal češenj. Toliko da je v vrhu,

spodrsne mu lestvica, on pade z drevesa ravno na mejni kamen in si zlomi vrat. Ko bi Vrban ne bil premeknil mejnika, padel bi bil daleč od njega in bi se ne bil na mehki travi poškodoval takó hudo.

Hudobnež s pregreho si zanjko nastavi,
Ki prej ali slej ga izvestno zadavi.

30. Kanarček.

Jerica je večkrat prosila mater, da bi ji kupili kanarčka. Mati ji rekó: «Bom že videla, če bodeš zmiraj lepo pokorna in pridna; sosebno pa, če ne bodeš več takó zvedava in ne bodeš povsod svojega nosá vtikala in hotela vsega vedeti, kar ni zate.»

Jerica to obljubi. Nekega dné pride ravno iz šole domov. Mati jo pokličejo k sebi in ji rekó: «Sedaj grem nekoliko z doma, pa se skoro vrnem. Tukaj na mizi je ta-le škatljica; trdo ti zapovem: Po nobeni ceni je ne smeš odpreti; še dotekniti se je varuj! Ako me bodeš slušala, naredim ti veliko veselje, kadar pridem domov.»

Jerica obljubi, da bode poslušna, in mati odidejo k bolnemu Vilku, svojemu kumčku. Pa toliko da so mati dobro na dvorišči, že ima Jerica škatljico v rokah. «Oj, kakó je lahka,» reče sama v

sebi, «in na pokrovci so drobne luknjice! Kaj neki bi bilo v nji? Mati ne bodo nič vedeli, če jo odprem, in drug me tudi nihče ne vidi.»

To rekši ogleduje škatljico, privzdigne počasi pokrovček, in glej! — lep, rumen kanarček zletí iz škatljice ter zažvrgolí po izbi.

Hitro hoče sedaj Jerica ptička ujeti in ga zopet spraviti v škatljico, pa ptiček leta urno od kota do kota in se ne dá ujeti po nobeni ceni. Ko še vsa upehana in rdeča skače za ptičkom in ga loví, odpró mati vrata. «Oj, ti nepokorni otrok!» zakličejo, «ali si me takó slušala? Glej, prav tega lepega ptička v škatljici sem ti bila namenila, pa poskusiti sem te hotela prej, ali me bodeš slušala, kakor si mi obljubila. Vidim, da nisi storila takó; zatorej pa dam ptička dobremu Vilku, ki je pokornejši od tebe, pa tudi ni takó zvedav, kakor si ti.»

Izrek že pravi stari:
Zvedavost vse pokvari.

31. Lastavice.

Ko so se spomladi lastavice vrnile iz gorkejših krajev ter si pod streho nekega kmeta poiskale stara gnezda in veselo žvrgolele, dejal je kmet

svojim otrokom: «Ne storite ničesar tem dobrim ptičkom! Kdor lastavice podí od hiše, temu ni kár nič do svoje hiše. Naš sosed je lastavičino gnezdo pokončal pred svojim oknom in potolkel jajčeca — pa glejte, otroci, od tistega časa gré v njegovi hiši vse v nesrečo in rakovo pot.»

Francek vpraša očeta, kakó je treba razumeti te besede. Oče odgovoré: «Sosed je opustil vse dobre, lepe in pobožne navade svojih pradedov in je obdržal le še prazne marnje. Njegovi predniki in roditelji so imeli te uboge in neškodljive ptičice káj radi in so jim tudi stregli, a ptičice so jih prišle zató vsako jutro budit na delo. Vsa družina je morala zgodaj vstajati z žvrgolečimi ptički vred in se pridno poprijeti dela. Sedanji gospodar pa, ki je proti ljudém in živalim trdosrčen, ki dostikrat cele noči poseda po krčmah, igra in popiva ter zjutraj rad spí, neče, da bi ga pridni ptički zgodaj budili na delo. Da ga tedaj lastavice ne budé v jutranjem spanji, razdejal jim je gnezdo in je pomoril nedolžne ptičice. In takó je ta leni in neprijazni človek z lastavicami vred zapodil tudi srečo in blagoslov božji od hiše.»

Kdor dobre navade pustí,
Navadno sam škodo trpí.

---

32. Golobi.

Božidar in Polde, dva vesela dečka, sta si bila soseda. Božidar je bil bogat in je imel nekoliko prav zalih golobov; ubogi Polde jih je imel sicer tudi nekaj, pa niso bili veliko vredni.

Nekega dne priletita dva Božidarova goloba v Poldetov golobnjak in si tam začneta delati gnezdece. Ubožni Polde si misli: «Kakó bi bil pač srečen, da sta ta goloba moja! Takó sta bela kakor sneg, po glavi in repu pa sta črna kakor oglje. Med vsemi Božidarovimi golobi sta mi najbolj všeč.»

Hotel ju je pridržati in zapreti. «Toda ne!» misli si, «to bi bilo greh. Izkušnjava se mora premagati.» Zaprè golobnjak, ujame goloba ter ju vrne Božidaru.

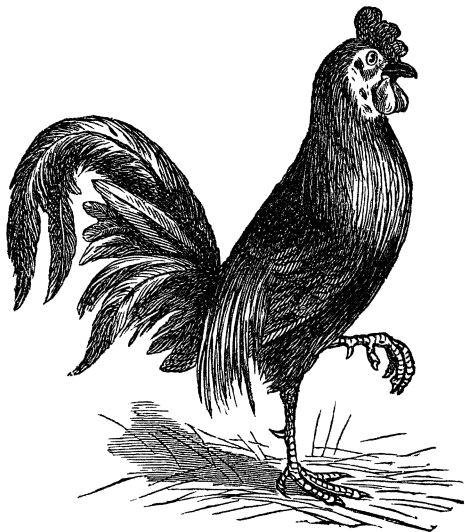
Božidar je bil zeló vesel, da je njegov sosed takó poštena duša. Ko je dobil prva jajčeca od zalih golobov, vzame jih in jih natihoma ponese v Poldetov golobnjak ter jih podloží preprosti sivi golobici namesto njenih v gnezdo.

Ko so se iz teh jajčec izvalili mladiči in dobili perje, tedaj se je Polde zeló zavzel, da so bili prav takó lepi kakor Božidarov najlepši par. Ves vesel steče k Božidaru ter mu razodene veselo novico.

Božidar se mu nasmeje in mu tudi pové,
kakó je podvrigel jajčeca, da se mu zahvali,
ker je bil takó pošten. Končno pristavi: «Ljubi
Polde, le zmiraj bodi takó pošten, zakaj:

Prava sreča tam cvetè,
Kjer srcé pošteno je.»

33. Petelin.

Marljiva gospodinja je vzbudila vsako jutro svoji dekli, kakor hitro je petelin zapel. Dekli sta bili zelo jezni na petelina; zato sta rekli med seboj: «Ko bi tega presnetega petelina ne bilo, lahko bi spali dlje časa.» Nekega dne primeta ubogega petelina in ga ubijeta. Toda gospodinja, ki je bila zelo stara in se je zmiraj vzbudila prav zgodaj, sedaj ni vedela, koliko je ura. Zategadelj je svoji dekli odsihdob budila še bolj zgodaj nego prej, časih celo popolnoči.

Kdor malega ne potrpi,
Še večje zlo ga v pest dobí.

34. Jerebičino gnezdo.

Na njivi blizu gozda najdeta dva dečka jerebičino gnezdo. Jerebico, ki je ravno sedela na jajcih, paglavca urno ujameta.

«Ali veš kaj?» reče starejši, «vzemi ti jajca, a moja bodi jerebica. Saj so jajca vredna prav toliko kakor starka.» — «No, če je res taka,» odgovori mlajši, «daj pa ti meni jerebico, in tvoja naj bodo jajca.»

Začneta se prepirati in naposled se spopadeta. Ko se rujeta, uide starejšemu jerebica, a mlajši

nehoté pohodi jajca. Sedaj, ko nimata oba nič, rečeta: «Prav pravijo oče, ki so nama večkrat dejali:

Bolje je jajca imeti
Kot videti starko leteti.»

35. Ptice pevke.

Okolo prijazne vasi je bilo vse polno najlepšega sadnega drevja. Drevesa so spomladi cvetela in daleč okrog sipala prijetno vonjavo. Po vejah in grmovji so gnezdili veseli ptički, prepevaje sladke pesence od jutra do večera. Jeseni pa je bilo vse drevje polno rdečih jabolk, hrušek, češpelj in sliv.

Bili so pa v tisti vasi nekateri hudobni otroci, ki so začeli preganjati ljube ptičke, razdirati gnezda in pobirati mladiče. Uloge živalice so bile vse preplašene in so odšle s tega nemirnega kraja. Nobene ptičice ni bilo več slišati niti po vrtéh niti v vsi okolici. Vse je bilo tiho in žalostno. Namesto ljubih ptičkov pa so prišle škodljive gosence in drugi požrešni mrčesi, ki so požrli cvetje in perje. Drevesa so stala gola kakor pozimi; a hudobni otroci, ki so prej vsako leto dobivali obilo sladkega sadja, postopali so sedaj žalostno okrog praznega drevja in niso imeli kaj dejati v

usta. Dobri ptički, ki so jih pregnali hudobni otroci, pobirali so prej po drevesih škodljivi merčes, da je drevje lepo raslo, cvetelo in rodilo.

Če ptičke preženeš in gnezda razdeneš,
Še petje in sadje od sebe preženeš.

36. Strnadi.

Dva otroka iz vasí sta šla o hudem zimskem času v bližnji mlin in sta nesla vsak vrečico žita na glavi. Ko gresta mimo mlinarjevega vrta, zapazita nekoliko lačnih strnadov na grmovji, z ivjem posutim. Bertici se zasmilijo uboge živalice. Razveže vrečico in jim vrže pest žita.

Njen brat Robert jo okrega in ji reče: «Le počakaj, dobrosrčna neumnica! V tvoji vrečici bode gotovo menj moke, pa te bodo mati kaznovali!»

Berta se prestraši in reče: «Saj bi res ne bila smela storiti tega. No, morebiti da mi mati vender oprosté mojo dobrosrčnost, a Bog nas lahko tudi drugače blagoslovi za to.»

Ko sta otroka zopet prišla v mlin po moko, glej, bilo je v vrečici dobrosrčne Bertice še jedenkrat toliko moke kakor v Robertovi. Robert se začudi, a Berta že skoro verjame, da je to poseben čudež.

Dobri mlinar pa, ki je takrat poslušal njiju razgovor pri grmu, reče Berti: «Tvoja dobro-srčnost proti lačnim ptičicam mi je takó ugajala, da sem ti nameril dvakrat toliko moke. Pa čeravno sem jaz dejal moko v to vrečico, vender je to božji blagoslov, s katerim je Bog plačal tvoje dobro srcé.»

Kdor je dobrega srcá,
Bog svoj blagoslov mu dá.

37. Senica.

«Vidiš jo, lepo senico, tam na jablani,» reče Lovro sestri Marijici. «To bodem skoro imel!»

Urno spleza na drevó, nastavi ptičnico, zleze zopet z drevesa in se skrije s sestro za grmovje, od koder gleda na senico.

Senica gré hitro v ptičnico in se ujame. Lovro je zdajci zopet na jablani. Ko pa hoče senico vzeti iz ptičnice, nagne se in pade s ptičnico vred z drevesa. Senica uide, a Lovro si na ulomljeni veji rani roko do krvi.

Marijica reče: «Oj, ubogi bratec, kakó ti strašno kri teče! Sedaj vender ne bodeš več plezal po drevesih za senico; drugače bi si še lahko zlomil roko ali nogo.»

«Nič ne dé,» reče Lovro nasmehoma, «zató vender še ne odjenjam. Toda moj trud bi bil sedaj zastonj, zakaj senica ne pojde več v ptičnico, v katero se je bila že jedenkrat ujela.»

«Če je res takó,» reče Marijica, «tedaj je senica veliko modrejša od tebe. Ona ne gré več tja, kjer ji pretí nevarnost. Ti pa, ki si ravnokar padel in se udaril prav do dobra ter si komaj ušel morda še večji nesreči, ne maraš nič in se zopet upaš v novo nevarnost.»

Kdor majhne nesreče se nič ne bojí,
Nesreča ga večja prav skoro dobí.

38. Škorec.

Stari ptičar Matevž je imel škorcea, ki je prav razločno izgovarjal nekatere besede. Če je na priliko Matevž rekel: «Škorec, kje si?» vselej je odgovoril prav gladko in glasno: «Tukaj sem!»

Sosedov Tonče je imel s tem ptičem posebno veselje; zato pa je rad in pogostoma hodil k staremu Matevžu. Ko pride nekega dne zopet k ptičarju, tega ravno ni doma. Tonče željno pogleduje lepega škorcea, ki prijazno skače po hiši. «Ko bi bil ptič moj,» pravi sam v sebi, «to

bi bilo prijetno!» Urno stopi za krotkim škorcem, ujame ga in potisne v žep. Sedaj se misli tiho pobrati in odnesti lepega ptiča.

Ali zdajci stopi Matevž v hišo. Da bi mlademu dečku napravil veselje, zakliče po stari navadi:

«Škorec, kje si?» In škorec v dečkovom žepu odgovori prav krepko: «Tukaj sem!»

Na svetu nič takó ni skrito,
Da bi ne bilo kdáj očito.

39. Kukavica.

Lepega jutra, meseca maja, gresta Marko in Peter v gozd; tam zaslišita prvokrat veselo kukavico.

«Čuj, to meni pomeni srečo,» pravi praznoverni Marko, «sedaj se nadejem polnega žepa denarjev.»

«Zakaj pa ravno tebi?» vpraša Peter, ki je bil prav takó neumen. «Vender ne umejem, zakaj bi tebe kukavica imela rajši nego mene. Saj sem bil še zmiraj boljši od tebe; tedaj tudi pravim, da kukavica gotovo meni poje srečo.»

Nikar da bi se neumneža veselila krasnega jutra, spreta se, naposled celó se pretepeta in oba prideta krvava in jezna domov.

Pri zdravniku se dečka zopet sestaneta. Ko jima zdravnik obezuje rane, pripovedujeta mu ves dogodek ter ga vprašata, kateremu izmed njiju je kukavica pela srečo.

Zdravnik se nasmeje in reče: «Pač sta neumna! Kukavica ni pela sreče nobenemu izmed vaju, ampak le meni; zakaj vidva sta si razbila glave, jaz pa sem si zaslužil denarjev.»

Kadar jeza v dveh kipí,
Tretji le se veselí.

---

40. Krava.

Vdova Marta je z dvema hčerkama živela dosti ubožno. Kar si je težko zaslužila v tednu, vse to je tudi potrosila za živež. Vrhu tega se je nekega dné izgubila jedina krava, in to je neizrečno razžalostilo vse tri. «Oh!» vzdihovale so, «ko

bi nam Bog vrnil le kravico, zakaj res nam je nemogoče, da bi si kupile drugo.»

«Le verno izpolnajte svoje dolžnosti,» potolaži jih soseda, «pa bode že Bog pomagal.»

«I kaj nam je vender storiti?» vpraša Marta. Soseda reče: «Najprej morate delati še bolj pridno, da bode vaš dohodek večji. Saj ste tri in vse prav dobro predete, šivate in vezete. Vsak dan delajte po jedno ali dve uri več, pa si vsaka gotovo prisluži nekoliko več krajcarjev nego doslej.

Dalje bodite tudi varčnejše. Vsako jutro pijete kavo, pa najsi potrebujete malo sladkorja in kave, vender stane ta reč preveč. Mesto kave jemljite juho, ki je tudi dobra, pa si skoro prihranite nekoliko krajcarjev. Poslušajte me in izpolnajte, kar sem rekla, in hitro bodete imele toliko novcev, da si kupite prav lepo kravo.»

Marta je rada slušala sosedo, pa njene hčere tudi. Čez leto in dan so si prihranile še jedenkrat toliko novcev, kolikor jih je stala kravica. Ob tem so se pa tudi za zmiraj privadile varčnosti, in godilo se jim je veliko bolje nego prej. Dobra soseda jim reče nekdanj pozneje: «Glejte, da sem govorila prav, ko sem vam priporočala pridnost in varčnost. Zmiraj ostane prava resnica:

Kdor se dela ne bojí,
Dosti novcev pridobí.»

41. Kravji zvonec.

1.

Blažek, kmetski deček, je pasel krave v gozdu. Vsaka krava je imela zvonec, a najlepša krava je imela najlepši zvonec.

Nekega dne pride po gozdu tujec in reče: «To je res lep zvonec; koliko neki veljá?»

«Jeden goldinar!» odgovori Blažek hitro. «Ali ne več?» vpraša tujec, «dam ti takoj dva zanj.»

Blažek odveže zvonec in ga veselo dá tujcu, a dva goldinarja spravi naglo v žep.

Ker pa krava ni imela zvonca, zató je Blažek v goščavi ni več slišal, pa tudi ni vedel, kje je. Krava se izgubi od ostalih krav, a tujec, ki se je bil skrtil za grm, prime jo za rogé ter jo skrivoma odžene s seboj.

Ubogi Blažek spozna šele sedaj, da ga je tujec prekanil.

Kdor velik ti ponuja dar,
Pogostoma je le slepar.

2.

Blažek pride ves objokan domov in pripoveduje vso dogodbo. «Oh, nikoli bi si ne bil mislil, da mi je tat le zaradi tega zvonec plačal takó drago, da mi lože odžene kravo!»

Oče rekó: «Kakor je tebe prekanil tat, prav takó nas prekani tudi pregreha. V začetku se nam res kaže dobiček, a naposled je vselej velika izguba. Ako ji pokažemo le prst, zgrabi nas za vso roko. Zapomni si torej izrek:

Grehu le nikar verjeti,
Ker ti more srečo vzeti.»

3.

Nató rekó mati: «Ljubi moj Blažek, ali ne veš, čemú je stara navada, da se kravam obešajo zvonci?»

«Oh,» vzdihne Blažek, «denar me je vsega preslepil! Mislil sem si: Takó si najlože zaslužiš goldinar; pa zvonec tudi ni takó zeló potrebna stvar, in krava zaradi zvonca gotovo ne daje več mleka. Šele, ko je tat kravo odgnal, domislil sem si, zakaj so zvonci.»

«Takó se godí vsem lahkomiselnim in strastnim ljudém,» rekó mati. «Radi namreč zavržejo marsikatero staro navado, češ, da je nekoristna in nepotrebna, naposled jih pa izučí škoda, da spoznajo, kakó je bila koristna in potrebna.»

Kdor dobrih ne častí navad,
Neumnosti okuša sad.

42. Ovce.

Star, umen in pošten ovčar je imel več sinov in hčerâ, ki so hoteli nekoč iti na semenj k plesu. Oče jim rekó: «Ples ni za vas. Doslej sem vas zmiraj varoval, da bi se ne pohujšali, a ples bi vas lahko pohujšal.» Otroci pa pravijo: «Saj plešejo tudi drugi ljudjé.»

Oče jim odgovoré: «Res je, da drugi plešejo, pa si tudi poškodujejo zdravje, življenje, čast in nedolžnost. Ali hočete posnemati take? Saj vender ne bodete kakor ovce, katere, če jedna pade v jamo, vse poskačejo za njo? Pa jim zató tudi pravite neumne živali. Človek, ki greši samó zató, ker vidi druge, ni nič modrejši od ovác.»

Pregrehi ne smemo kár nič privoliti,
Če nečemo duše, telesa zgubití

43. Kozel.

Gospa Cvetičeva je stanovala v lepi hiši. Nekega jutra reče dekli: «Micika, sedaj grem v cerkev. Kadar pojdeš po vodo ali na vrt po zelenjavo, vselej zapri vrata. To sem ti rekla že večkrat, pa mislim, da me bodeš tudi slušala. Lahko bi se kdo priplazil v sobo in napravil kàj škode.»

Ko gospá odide, pospravi Micika sobe, potem gré k studentu in res že zopet pustí vrata odprta. «Saj ni nikjer na vsi cesti nobenega človeka,» misli si in se posmehuje skrbnosti svoje gospé. Micika tedaj odide k studentu in tam pokramljá z drugo deklo — v tem pa pride kozel do vrat, skoči čez stopnice ter se privleče v gospejino sobo.

V sobi je viselo veliko zrcalo skoro do tal v lepem zlatem okviru. Kozel se ugleda v zrcalu in misli, da je to drug kozel, pa mu skakaje zagrozi z rogmí. Kozel v zrcalu sevé naredí tudi takó, in zdajci skoči štirinogi gost na predrznega kozla v zrcalu ter ga sune takó močno z rogmí, da se zrcalo razdrobí na tisoč koscev. (Glej podobo spredi.)

Micika s škaфом na glavi pride ravno do vrat, ko zasliši žvenketanje razbitega stekla v sobi. Ko vidi, kaj se je zgodilo, ne vé od strahú, kaj bi storila. V naglici zgrabi za šibo in udriha po sirotnem kozlu, da je joj. — Toda zrcalo vender ni bilo več celo.

Ko pride gospá iz cerkve domov in ugleda razbito zrcalo, précej zapodi neposlušno deklo iz hiše ter ji ne dá nobenega krajcarja za postrežbo. Odsihdob ni Micika v novi službi nikoli več pustila odprtih vrat. Pri nji se je tedaj uresničil pregovor:

Svoja škoda ga zmodrí,
Komur do svarila ni.

---

44. Jelen.

Janezek je bil še otrok, ko so mu očeta, gozdarja v Rakovniku, ubili tatovi. Mati so Janezka vzgojili, kakor so najbolj mogli, in čez dvajset let je Janezek, izučivši se gozdarstva, nastopil očetovo službo.

Nekega dné gré Janez z drugimi lovci, svojimi tovariši, na lov. Ko ustrelí za nekim jelenom, katerega pa ne zadene, zasliši se iz grmovja žalosten glas: «Joj meni, zadet sem!» Janez odhití h grmovju in ugleda starega človeka, ki se zvija v krvi. Hitro se vsi zberó okolo umirajočega. Janez pa poklekne predenj, objemlje ga in s solzami v očéh prosi oprostila ter zagotavlja, da ga ni videl.

Umirajoči mu reče: «Nikar me ne prôsi oprostila. Česar doslej ni vedela živa duša, hočem ti odkritosrčno razodeti. Jaz sem namreč tisti gozdni tat, ki je ustrelil tvojega očeta. Prav pod tem hrastom je napojila njegova kri zemljo, in ti si sedaj nehoté na ravno tem kraji maščeval svojega očeta!»

«Bog je pravičen!» vzdihne še jedenkrat in umrje. Groza izpreletí vse, in jeden izmed njih reče:

«Hudodelnik se ne skrije,
Božja roka ga ubije.»

45. Volk.

Jakob, grd lažnivec, je pasel ovce blizu velikega gozda. Nekega dne si izmislil malopridno šalo in začne vpiti na ves glas: «Volk gré! Volk gré!»

Na njegovo vpitje prihité ljudjé iz bližnje vasi s koli, vilami in sekirami volka ubijat. Ker pa ne najdejo volka, vrnejo se domov; a Jakob se jim skrivoma prav debelo smeje v pest.

Drugi dan Jakob zopet kričí na vse grlo: «Volk! Volk!» Ljudjé zopet pridejo, pa jih ni več toliko kakor prejšnji dan. Videč, da ni o volku nič duha nič sluha, razidejo se nevoljni domov, a Jakob se jim smeje in se od veselja bije po kolenih.

Tretji dan pa volk res pride. Jakob se na vso moč dere: «Joj, pomagajte! Volk, volk!» Toda sedaj ni živega človeka, da bi mu pomagal.

Volk plane med čedo, podavi mnogo ovác in med njimi tudi najlepše jagnje, katero je imel Jakob najrajši.

Kdor se enkrat v laži vjame,
Nihče več mu ne verjame.

46. Opica.

Bogat skopec, ki ni nikoli ničesar dal siromakom, imel je za kratek čas opico, katero je mislil prodati veliko draže, nego jo je bil kupil.

Nekega dné odide trdosrčnež z doma. Opica pride do skrinje, polne denarja, in meče polne pestí srebrá in zlatá skozi okno na ulice.

Skoro je bilo ljudíj na kupe pod oknom; ruvali in topli so se za denar, pa ga tudi marljivo pobirali, kolikor so mogli.

Ko je skrinja skoro že prazna, pride skopec domov in vidi, kaj se je zgodilo. «Oj, ti grda in neumna žival!» zavpije in že od daleč s pestjó žuga neporedni opici.

Sosed pa mu reče: «Nikar se ne huduj! Brezumno je sicer denarje lučati skozi okno, pa tudi nič pametnejši ni, kdor jih drží v skrinji zaprte ter se ž njimi ne okoristi.»

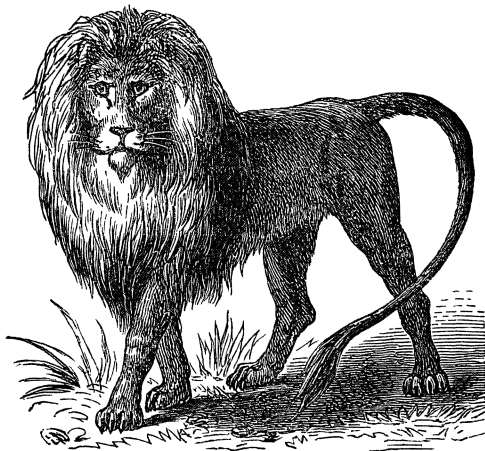
Blagost njemu, kdor denar imá,
Da ga lahko tudi drugim dá.

47. L e v.

Suženj, ki je pobegnil svojemu gospodarju, bil je ujet in obsojen na smrt. Prignali so ga na velik trg, okolo katerega je bil visok zid, in

so spustili strašnega leva nanj, da ga raztrga. Tisoč in tisoč ljudij je gledalo ta žalostni prizor.

Lev plane ves razdražen na ubovega sužnja, ali ko pride do njega, naglo se — ustavi, miga z repom, vesel skače okolo njega ter mu liže roke. Ljudjé se seveda zeló zavzamejo in vprašajo sužnja, kakó je vender to, da mu je lev takó prijazen.

Suženj pripoveduje: «Ko sem pobegnil gospodarju, skríl sem se v gozdu v veliko špiljo (luknjo). K meni pride ta lev, zviija se in tuli in mi po-

kaže trn v nogi. Izderem mu trn in odsihdob mi je prinašal vsak dan divjačine, in prav zadovoljno sva živela v špilji. Pri zadnjem lovu sva bila ločena in oba ujeta, a dobra zver se sedaj raduje, da me je zopet našla.»

Ta povest o hvaležnosti dobročutne živali gane ljudstvo, in jednoglasno zakliče vse: «Dobri človek naj živi in hvaležna žival tudi!» Sužnja oprosté in ga bogato obdaré. Lev pa je odsihdob kakor zvest pes neprestano spremljal svojega dobrotnika, ne da bi bil komu kàj storil.

Hvaležnost ukrotí celó zverí,
Ne daj, da te žival osramotí!

48. Strigalica.

Tine je imel to grdo navado, da je rad nastavljal ušesa. Oče so ga večkrat svarili, ali vse zastonj. Nekega večera pride človek iz mesta k očetu na vrt in jim reče, da bi se rad ž njimi nekaj pogovoril na samem. Oče ga odvedó v lopico in zapró vrata.

Hitro skoči Tine in nastavi uhó na luknjico pri vratih. Ali zdajci mu je kàj čudno v desnem ušesi. Zdí se mu, da mu nekaj leze in grebe po ušesi, in skoro začuti strašne bolečine. Kričí in razsaja, da je groza.

Oče pridejo vsi prestrašeni z meščanom iz lope. Hitro pošljejo po zdravnika. Ta nekaj vlije Tinetu v uhó. Za nekaj časa prileze iz ušesa velika strigalica, ki je iz luknjice na vratih prišla Tinetu v uhó.

«To je kazen za tvoje prisluškovanje,» rekoó oče. «Ta dogodba ti bodi v svarilo! Prisluškovalcem so še večkrat še večje strigalice zlezle ne le v ušesa, ampak tudi v glavo in srcé. In te strigalice so bile napačno razumljenje, prepir, sovraštvo in neprijateljstvo. To razvado moraš opustiti, da bodeš dober in pošten človek.»

Kdor rad ljudi opravlja,
Povsod uhó nastavlja.

49. Zadovoljnost.

Ob veliki draginji je poklical bogat človek vse otroke iz vasi k sebi v hišo in jim dejal: «Otroci, nate poln jerbas kruha. Vsak vzemi po jeden hlebček, in takó smete priti vsak dan, dokler nam ljubi Bog zopet ne pošlje boljših časov.»

Otroci se zaženó na jerbas in se trgajo za kruh, zakaj vsak hoče imeti najlepši in največji hlebček. Naposled zdirjajo domov in prav nič ne zahvalijo dobrotnika.

Samó Francika, ubožna, pa čedno oblečena deklica, ki je še zmiraj stala ob strani, gré sedaj počasi bliže, vzame najmanjši hlebček, ki je še ostal v jerbasu, hvaležno poljubi dobrotniku rokó in odide mirno in spodobno domov.

Drugi dan so bili otroci prav takó robati in surovi. Uboga Francika je dobila ta pot kruhek, ki je bil komaj na pol tolik kakor drugi kruhi. Domá ga dá bolni materi, da si ga odrežejo. Toda glej, veliko novih srebrnih dvajsetic se vsuje iz hlebčka.

Mati se prestrašijo in rekó Franciki: «Poberi hitro denar in ga nesi dobrotniku nazaj; gotovo so se tam zmotili in ga zamesili v kruh!»

Francika vzame denar in ga prinese nazaj. Toda dobrotni mož ji reče: «Ne, ljubo dete moje, nismo se zmotili ne, ampak nalašč sem dal zapeč denar v najmanjši hlebček, da bi tebe, ljubeznivai deklica, nekoliko poplašal, ker si izmed vseh drugih takó miroljubna in z malim zadovoljna. Ostani le vedno takó dobra in pridna, pa te Bog tudi blagosloví.»

Zadovoljen, miroljuben
In hvaležen bodi;
Med surove in hudobne
Pa nikar ne hodi.

50. Voda in kruh.

Ob veliki draginji je prišel Pavel, ubog deček, s planine doli v bližnjo vas in je prosil kruha po hišah imovitih ljudi. Peter, sin bogatih roditeljev, sedi ravno pred hišo z velikim kosom kruha v roki. «Daj tudi meni malo kruha!» naprosi ga Pavel; «zeló sem lačen.» Ali Peter je trdosrčen in mu mrzlo odgovori: «Le pojdi dalje! Zate nimam kruha.»

Čez leto in dan pride Peter na goro iskat izgubljenih koz. Dolgo se je plazil po skalovji in pečinah. Solnce je strašno pripekalo, in deček je od žeje že skoro obnemogel; pa tudi nikjer ni dobil studenca.

Zdajci ugleda v senci pod drevesom dečka Pavla, ki je ovce pasel in imel poln vrč vode poleg sebe. «Daj mi malo piti,» reče bogati Peter, «strašno sem žejen.» Ali Pavel mu odgovori: «Le pojdi dalje! Zate nimam vode.»

Sedaj se spomni Peter, da tudi on nekoč ni hotel dati grizljaja kruha ubogemu Pavlu. Solzen naprosi Pavla oprostila. Pavel mu podá vrč z vodo in reče: «Nisem takó trdosrčen, da bi ti ne privoščil požirka hladne vode! Le navesti sem te hotel, da bi spoznal svoj pregrešek in bi okusil, kakó hudo je človeku, ako česa nima.»

Peter se napije in pravi: «Bog ti povrni to kapljo vode stotero že tukaj na zemlji in nekoč tam v nebesih.»

Kdor lačnemu ne dá jedí,
Ta večkrat žejo sam trpí.

51. Mleko.

Ferko, sin bogatih roditeljev, se je šel lepega pomladanskega dné izprehajati do kmetske hiše. Ko pride tja, dá si prinesiti skledo mleka, sede pod košato drevo, nadrobí kruha v mleko in jé, da ga je veselje gledati.

Miroslav, sin ubožnih roditeljev, od lakote in uboštva ves prepal in bled, stal je nedaleč od njega in žalostno gledal v skledo. Rad bi bil tudi on jedel, pa si ni upal — prositi.

Ferko se je sicer spomnil, da bi lahko kaj pustil ubožnemu Miroslavu; vendar ni poslušal glasú svojega srca. Ko že posrka malone vse mleko, zapazi, da je na dnú sklede nekaj zapisanega. Ves se zardí, ko prečíta besede. Hitro dá skledo še jedenkrat napolniti in ukaže prinesiti velik kos kruha. Potem pokliče ubogega Miroslava, nadrobí mu kruha v skledo in mu reče prav prijazno, naj jé.

«Besede,» pravi Ferko, «ki so zapisane v tej skledi, morali bi si včrtati z debelimi črkami vsi imoviti ljudje v svoje sklede.»

Bilo je pa v skledi zapisano to-le:

Kdor za reveže ne vé,
Vreden ni, da se najé.

52. Ječmenček.

«Ječmenček je pa premalo zabeljen,» dejala je izbirčna Metka opoldne pri jedi, «ne bodem ga jedla ne!» Rekši položi žlico na mizo.

«No, že dobro,» rekó mati. «Sedaj ti ne utegnem skuhati drugega, pa za večerjo ti napravim boljšega.»

Popoldne gré Metka z materjo na njivo krompir kopat in ga ruši in devlje v vreče, dokler ni solnce za goro.

Ko prideta domov, dadó ji mati obljubljeno večerjo. Metka zajame in pravi: «To je res drug ječmenček! Ta se mi prilega.» Pojedla ga je polno skledico.

Mati se ji nasmejejo in rekó: «Bil je prav tisti ječmenček, ki si ga pustila opoldne; toda zató ti je sedaj bolje teknil, ker si ves popoldan pridno delala.»

Kdor pridno dela, njemu jed diší;
On zdrav ostane in sladkó zaspí.

53. Drage začimbe.

Kneza je na izprehodu ujela ploha. Zató je stopil v kmetsko hišo, da bi počakal, dokler ne poneha dež.

Otroci so ravno sedeli za mizo, in pred njimi je stala skleda polna močnika, iz katere so prav slastno zajemali. Bili so pa tudi vsi zdravi in rdeči kakor rože.

«I, kakó je vender mogoče,» vpraša knez mater, «da otroci toli preprosto jed zajemajo takó veselo in da so vender takó zdravi in cvetoči?»

Mati odgovoré: «To storé tri začimbe, katere jim devljem v jedilo. Najprej si morajo otroci kosilo zaslužiti z delom, potem jim pred kosilom ne dam ničesar jesti, da pridejo lačni k mizi, a naposled jih še zadovoljnosti privadim s tem, da jim ne dajem nobenih slaščic.»

Zadovoljnost, glad in delo
Ceno vselej je imelo.

54. Lonec s strdjó.

Marjetičina mati so imeli v kuhinji polne roke dela. «Marjetica,» pravijo, «skoči hitro po jedno limono; tukaj-le je ključ do shrambe.»

Ko pride Marjetica v shrambo, ozira se željno, ne bi li kje kaj dobila, kar bi polizala. Zdajci ugleda zgoraj na polici lonec s strdjó. Brž se iztegne do njega in vtakne prst vanj, da bi pokusila strd.

Toda pri tej priči jo nekaj vščipne v prst, in ko ga kričaje in jokaje potegne iz lonca, ugleda na prstu raka, ki jo čvrsto drží za prst.

Mati so namreč, ne da bi bila Marjetica kaj vedela, pred nekaj dnevi prodali strd iz lonca in so, ker je bil lonec ravno prazen, spravili rake vanj.

Ko zaslišijo Marjetičino vpitje, skočijo naglo v jedilno shrambo in komaj rešijo krvavi prst rakovih škarij.

«Ta mala kazen,» pravijo mati, «bodi ti v svarilo; tvoja sladkosnedost ti utegne prinesiti še kaj hujšega. Veliko je takih, ki so se v mladosti naučili sladkosnedosti, pa so pozneje zalizali imetek in zdravje, ob tem pa tudi zaigrali dušo, kar je še najhujše.»

Oblizljiv nikar ne bodi,
Da ne bodeš sam na škodi.

55. Biseri.

I.

Potnik je zašel v veliki puščavi. Dva dni že ni jedel niti pil in skoro je pojemal od lakote in žeje. Naposled vender pride do košatega dre-

vesa in bistrega studenca. Na drevesi ni bilo niti najmanjšega sadú; ob studenci v travi pa je ležala vrečica. «Hvala Bogú!» reče potnik, ko prime za vrečico, «morda je v nji kaj graha, ki me otmè lakote.» Ali ko razveže vrečico, prestrašeno zavpije: «Moj Bog, to so le biseri!»

Več je vredno, kar te hrani,
Nego biseri nabrani.

II.

Potnik bi bil tedaj poleg biserov, ki so bili vredni več tisoč tolarjev, lahko umrl od lakote. Toda pobožno in zaupno je vzdihoval k Bogu — in skoro je ugledal v dalji Arabca, ki je urno na velblodu dirjal proti njemu. Arabec je bil namreč bisere pozabil na ónem kraji in je bil neizrečno vesel, da jih je zopet našel. Ubogi na pol mrtvi potnik se mu zasmili v srce. Hitro mu dá kruha in sladkega sadja, pa ga tudi vzame k sebi na velbloda. «Glej,» reče Arabec, «kakó prečudno in modro ravná Bog! Záme je bila velika nesreča, da sem izgubil bisere, a zate prav tolika sreča. Bog je hotel takó, da sem se vrnil na ta kraj in tebe otél smrti.»

Zaupaj na Bogá,
Pomoč le On ti dá.

56. Drago kamenje.

Zlatar je imel bogati gospé narediti lišp, za katerega mu je prinesla več dragih kamenov.

Njegovemu učencu Jerneju so bili zali kameni neizrečno všeč, in večkrat jih je veselo ogledoval.

Zdajci zapazi zlatar, da sta mu prešla dva najlepša kamena. Na sumu je imel Jerneja ter si mislil, da jih ni vzel nihče drug nego on. Ko preiskuje njegovo spalnico, najde ju res v luknji nad omaro.

Jernej trdi, da on ni vzel dragih kamenov; ali mojster mu ne verjame, temveč ga ostro kaznuje in naposled celó zapodí od hiše.

Drugi dan je zopet izginil jeden drag kamen; zlatar ga najde v prav tisti luknji. Sedaj je marljivo pazil, kdo vender odnaša kamenje. In kaj najde? Sraka, katero si je Jernej ukrotil in vzgojil prav po domače, priletela je na mizo in nosila drago kamenje v luknjo.

Zlatarju je bilo jako žal, da je nedolžnemu dečku storil toliko krivico. Hitro ga vzame zopet k sebi. Odsihdob ni nikoli več koga sodil prenaglo.

Ako druge slabo sodiš,
Sebi in še drugim škodiš.

57. Kremenčki.

Florijan, mlad voznik, je zelo rad srkal žganje in je nevarno obolel. Zdravnik mu reče: «Ako se ne odvadiš žganja, bodeš moral umreti; zakaj žganje je strup za mlade ljudi.»

Bolnik odgovori: «Tega pa jaz nikakor ne morem, ker sem se ga že preveč navadil. To-le steklenko moram izprazniti vsak dan.»

Zdravnik reče: «Če je takó, pa naredim nekaj drugega.» Drugi dan prinese pisano škatljico, polno lepih okroglih kremenčkov, in reče: «Vsak dan vrzi po jeden kamenček v steklenko, pa ga pusti; takó ti žganje ne bode škodovalo.»

Bolnik je mislil, da mu naredé kamenčki žganje neškodljivo, in je rad storil, kar mu je ukazal zdravnik. Takó je vsak dan posrkal nekoliko kapljic žganja menj, ne da bi bil kaj opazil. Ko je bila steklenka do vrha napolnjena s kamenčki, tedaj se je bil žganja že popolnoma odvadil.

Kdor hibe počasi odslavlja,
Življenje takó si popravlja.

58. Vreča s prstjó.

Bogatin je vzel ubožni vdovi nje zadnjo njivico, da bi si ž njo povečal vrt. Ko gré drugi dan mimo njive, stopi vdova s prazno vrečo

predenj in ga s solznimi očmi naprosi, da bi ji od nje očetove dedovine dovolil vzeti le toliko prstí, kolikor bi je stalo v tej vreči. Bogatin reče: «To brezumno prošnjo vam rad izpolnim.»

Vdova nasiplje prstí v vrečo in dé: «Sedaj imam pa še drugo prošnjo. Bodite takó dobri in pomagajte mi to vrečo zadeti na rame!»

Bogatin tega neče storiti précej. Ko pa vdova venderle še prosi, hoče ji pomagati. Ali ko poskuša vzdigniti vrečo, zakliče: «Oj, to je nemogoče, vreča je pretežka!»

Vdova pa reče resno: «Glejte, ako vam je ta vreča prstí pretežka, kakó vam bode šele težka vsa njiva v večnosti pred sodbo!»

Bogatin se ustraši teh besed in vrne ubogi vdovi njivo.

Krivično blagó
Težilo te bo!

59. Nagla jeza.

Fridolin, bogaboječ kmet, je imel hlapca silno nagle jeze, ki je v srdu preklinjal, da je bilo groza. Gospodar ga je svaril, naj iz ljubezni do Bogá krotí naglo jezo. Hlapec se je pa le izgovarjal, da ne more, ker ga preveč dražijo ljudjé in živina.

Nekega jutra pokaže gospodar hlapcu svetlo križavko in reče: «Poglej jo, Matija! Tvoja bode, ako ves dan ne slišim hude besede od tebe.» Vesel mu seže hlapec v roko.

Družina se je pogovorila in ga je še nalašč dražila ta dan, da bi ga ukanila za lepi denar. Toda hlapec se premaguje takó moški, da ves dan ne zine hude besede.

Zvečer mu dá Fridolin križavko in pravi: «Sram te bodi, da iz ljubezni do malovrednega denarja takó moški krotiš svojo jezo, iz ljubezni do Bogá je pa ne moreš!»

Hlapec se je poboljšal in je bil pozneje prav pohleven človek.

Človek se lahko zdrži,
Če le hoče, vseh rečij.

60. Dobro obrnjeni denar.

Zeló priden mizar si je zaslužil veliko denarja, pa je bil zadovoljen s preprosto hrano in slabo obleko. Sebe in svojo družino je oblačil, kakor je bilo prav, in ni imel nič kaj posebnih troškov.

«I kam pa vender devljete denar?» vpraša ga sosed kolar. Mizar odgovori: «S svojim zaslužkom plačujem dolgove, pa denar tudi poso-

jujem na obresti.» — «Kaj še,» odgovori sosed, «to se le šalite, saj nimate dolgov, pa tudi za nobeno vašo glavnico (kapital) ne vem, ki bi bila na obrestih.»

«Pa je vendar takó,» reče mizar; «le poslušajte, da vam nekoliko razjasnim to stvar. Denar, ki so ga moji roditelji, počenši od trenutka mojega življenja izdajali záme, je dolg, katerega plačati je moja dolžnost; denar pa, ki ga trosim za otroke, da se naučé kaj koristnega, je glavnica, od katere v svoji starosti pričakujem obrestij.

Kakor niso moji roditelji ničesar opustili za mojo izobrazbo, takó delam tudi jaz s svojimi otroki, in kakor si jaz štejem dobrote svojih roditeljev za dolg, katerega jim moram vrniti, takó se nadejem, da tudi moji otroci nekoč meni vrnejo svoj dolg. In tega se nádejem takó gotovo, kakor sije svetlo solnce nad nami.»

Otroci, kar vam starši dadó,
Povrnjeno nikdar dovolj ne bo.

61. Mošnja z denarji.

Božidar, sin ubožnih roditeljev, je sedel pod drevesom v gozdu in vzdihoval, jokal in glasno molil. Gospod v zeleni suknji in z zvezdico na

prsih, ki je bil ravno v tem gozdu na lovu, stopi k dečku in ga vpraša, zakaj se joka.

«Oh,» vzdihne Božidar, «moja mati so bili delj časa bolni, pa so me oče poslali v lekarnico, da pláčam zdravila, in prav tukaj nekje sem izgubil mošnjico z denarji.»

Gospod se potihoma nekaj razgovarja s svojim spremljevalcem, potem potegne iz žepa mošnjico od rdeče svile, v kateri je bilo nekoliko cekinov, in vpraša: «Morebiti je to-le tvoja mošnjica?» — «O ne,» odgovori Božidar, «moja je bila majhna in ni bilo takó lepih denarjev v nji.»

«I tedaj je morebiti ta-le tvoja?» reče lovec in potegne usnjato mošnjico iz žepa. «Dà, dà, prav ta je moja!» zakliče Božidar veselo. Lovec mu jo dá. Gospod pa reče: «Ker si takó pobožno molil in ker si res pošten deček, ná tukaj še to mošnjico s cekini.»

Molitev nas skrbi otmè,
Poštenost traje pa najdljè.

62. Drag prstan.

Trgovec Kajetan je šel čez morje v Ameriko. Ko si je tam z marljivostjo in varčnostjo pri-gospodaril veliko imenje, vrnil se je čez mnogo let v domovino.

Prišedši na morsko obalo, zasliši, da se njegovi rojaki ne daleč odtod razveseljujejo na veliki pojedini. Hitro pohiti tjà in v velikem veselji se še toliko ne pomudi, da bi bil namesto iznošene potne suknje oblekel drugo in boljšo.

Ko je stopil v sijajno razsvetljeno dvorano, niso ga njegovi rojaki vzprejeli kaj veselo; zakaj mislili so, da v zamazani suknji gotovo tiči uboštvo.

Mlad zamorec, katerega je privedel Kajetan s seboj, reče jezno: «To so malopridni ljudjé, ki svojega prijatelja in sorodnika niti prijazno ne pozdravijo po takó dolgi ločitvi.»

«Le počakaj,» pravi trgovec natihoma, «skoro bodeš videl vse drugačne obraze.» Natakne si na prst prav lep in drag prstan, katerega je nosil pri sebi, in glej, zdajci so vsi veseli in vsakdo se gnete k svojemu ljubljenu rojaku Kajetanu. Drug za drugim mu podajajo roko, objemajo ga, poljubljajo, in naposled se vname še prepir med njimi, kdo naj ga vzame pod streho in pogostí.

«Ali ima ta prstan moč, da ljudí takó naglo izpreobrne?» vpraša zamorec ves začuden. «Kaj še,» zavrne ga Kajetan, «ampak v tem dragem, z dijamanti ozaljšanem prstanu, ki je vreden več tisoč goldinarjev, vidijo ljudjé moje bogastvo, katero jim je nad vse.»

«Oj, zaslepljeni neumni ljudjé!» reče zamorec, «tedaj vas ni očaral prstan, ampak le grda la-

komost! Ali je pač môči rumeno rudo in svetli kamen ceniti bolj nego takó dobrega in plemenitega človeka, kakor je moj gospodar?»

Pač je res, da

Le norcu je več do zlatá
Kakòr do kreposti srcá.

63. Zlata tobačnica.

Polkovnik pokaže častnikom, ki so kosili pri njem, novo, vrlo lepo zlato tobačnico. Za nekaj časa hoče nosljati in išče tobačnice po vseh žepih, pa je le ni. Naposled vpraša ves osupel: «Kje neki je moja tobačnica? Gospodje, poglejte vsak v svoj žep, morda jo je kdo spravil v pozabljivosti.» — Častniki hitro vstanejo, preobrnejo vse žepe, ali tobačnice ni. Samó poročnik neče vstati in reče ves zmeden: «Jaz svojega žepa ne preobrnem, zastavim pa pošteno besedo, da nimam tobačnice.» Častniki so se skoro potem z glavo majaje razšli, in vsak je imel poročnika za tatú.

Drugo jutro ga polkovnik pokliče k sebi in mu reče: «Tobačnico sem našel. Moj žep je bil nekoliko pretrgan, pa je zlezla med podvlako. Ali povejte mi vendar, zakaj niste hoteli včeraj tudi vi preobrniti svojega žepa, ko so ga vsi drugi?»

Poročnik reče: «Vam, gospod polkovnik, le vam hočem razodeti resnico. Moji roditelji so ubožni. Zató jim dajem polovico svojega plačila, a sam ne jem opoldne nič toplega. Ko ste me včeraj povabili na kosilo, imel sem že svoje kosilo v žepu — in sram bi me bilo, ko bi bil preobrnil žep in bi bila kos črnega kruha in suha klobasa padla iz njega.»

Polkovnik reče ves ginjen: «Vi ste zeló dober sin! Da pa bodete lože pomagali roditeljem, bodete odslej vsak dan obedovali pri meni.»

Hitro potem povabi zopet vse častnike na slovesno kosilo in jim razodene nedolžnost poročnika, kateremu v znamenje posebnega spoštovanja podari zlato tobačnico.

Kdor starše ljubi in spoštuje,
Bogú, ljudém se prikupuje.

64. Izkušnja.

Kilijan, ubog dijak, potuje na šolske počitke domov in prenočí nekje v mlinu. Gola klop v spodnji sobi mu je bila postelja. Opolnoči se prebudi in zasliši zraven sebe na steni, da nekaj tika. Ozrè se in vidi, da je srebrna urica, katero luna kàj lepo obseva.

Srebrna ura ga zeló mika; misli jo pòbasati in se izmuzniti skozi okno, ali vest ga opominja: «Ne kradi!» Želja po lepi uri prihaja čimdalje večja; pa Kilijan, da bi se premagal, skoči mahoma s klopí, splazi se skozi okno in odide.

Ko je nekoliko sto korakov daleč, tedaj ga srebrna ura drugič mika in vabi; žal mu je, da je pustil takó lepo uro na steni, in že se misli vrniti. Toda vest ga zopet opominja; Kilijan jo posluša, premaga izkušnjavo in srčno odpotuje dalje.

Mesec zatone za goro, nastane strašna temà. Kilijan izgreší pot, zabrede v močvirje, a na posled vender dospè nekam do hribca. Truden leže na hribci in skoro prav sladko zaspí. V jutru zgodaj pa ga vzbudí čudno krokanje, in ko izpregleda, obvzame ga strah in groza.

Ležal je pod vešali, na katerih je visel razbojnik, in cela tolpa krokerjev se je pasla na njem. Zdelo se mu je, kakor bi slišal notranji glas: «Glej, prav taka usoda bi zadela tudi tebe, ako bi se navadil krasti!» — Kilijan poklekne in živo obljubi Bogú, da se bode tudi odslej krepko upiral vsaki izkušnjavi.

Króti, človek, poželenje,
Da ne prideš v pogubljenje.

65. Vezanka za uro.

Učenke dekliške šole so sklenile, da nekaj svojih izdelkov prodajo na korist ubožcev. Trgovkinja v mestu, ki je imela veliko prodajalnico, prevzela je ta posel iz zgolj prijaznosti in človekoljubja.

Francika, jako ponosna učenka, ki se je štelala za najboljšo umetnico v ženskih delih, misli sama v sebi: «Sedaj-le bodem gotovo lahko zvedela, kakó visoko se ceni moja umetnost. Součenke so mi le zavidne, pa tudi učiteljica me ne vidi kaj rada. Trgovkinja pa gotovo nič ne vé, čegavo je katero delo, in povedala mi bode resnico.»

Odide v prodajalnico, pokaže na lepo vezanko za uro, katero je spletla njena součenka, in vpraša, koliko veljá. «Ne morem vam je dati izpod 36 krajcarjev,» odgovori žena.

«Koliko pa veljá ta-le tukaj?» vpraša Francika za drugo še lepše delce druge součenke. «Ta pa veljá 48 krajcarjev,» reče žena.

«In ta?» vpraša Francika, kazaje na svoje lastno pletivo, o katerem je mislila, da je najlepše in najdražje. «To vezanko tukaj,» odgovori trgovkinja, «dam vam rada za nameček, ako kupite óni dve.»

Francika se zardí od sramote. Gospá to zapazi in reče: «Vidim, da je ta vezanka delo vaših

rók, pa mi je zeló žal, da je niste izdelali bolje. Vender, saj ste gotovo le zató prišli k meni, da bi zvedeli resnico, katero sem vam odkrito povedala.»

Kdor sam sebe povišuje,
Prazno slamo omlatuje.
Kdor pa se ne precení,
Vreden je za druge tri.

66. Zrcalo.

Barbka je bila zeló hude in nagle jeze. Mati so ji večkrat rekli, da je jeza pregrešna, grda in škodljiva ter so je pogostoma učili krotkosti.

Nekega dné je sedela ob šivalni mizici, na kateri je bila lepa posoda s cveticami. Njen mali brat iznenada prevrne posodo, da pade na tlà in se takoj razbije na tisoč koscev. Barbko kakor po navadi zgrabi strašna jeza. Očí se ji zasvetijo, žile na čelu ji zabreknejo, in obraz ji je ves nagrbančen.

Mati hitro primejo za zrcalo in ga ji pomolé pred obraz. Barbka se ustraši same sebe. Jeza jo mine in zdajci zajoče.

«Ali vidiš,» rekó ji mati, «kakó je jeza grda? Ako se je ne odvadiš, imela bodeš čimdalje grši obraz in naposled izgubiš vso lepoto.»

Barbka si je zapomnila materine besede in se je na vso moč trudila; da ukrotí jezo. Bila je

skoro zeló krotka in pohlevna, a pohlevnost ji je olepšala obraz.

Mati so ji pa še večkrat dejali: «Kakor je z jezo in pohlevnostjo, takó je tudi z vsemi drugimi pregrehami in krepostimi.»

Pregreha lice pogrduje,
A čednost ti ga olepšuje.

67. Plašč.

Ob vojski pride nekoliko vojakov v vas; zahtevajo človeka, da bi jim pokazal pot. Ubožen dninar bi moral iti z njimi. Bilo je jako mrzlo, sneg je medel, in veter je bril. Prosil je vse ondotne kmetovalce, da bi mu kdo posodil plašč, ali zastonj — dobil ni usmiljenega srcá. Le star, tuj človek, katerega je vojska pregnala iz domovine in je sedaj v tem kraji služil za kovaškega hlapca, usmili se dninarja in mu posodi svoj plašč.

Vojaki odidejo, in glej, pozno zvečer pride v vas mlad in lep častnik v krasni obleki in z zlatim križcem na prsih ter se dá hitro odvesti k starčku, ki je ónemu dninarju posodil plašč. Ko starček ugleda častnika, zakliče ves osupel: «Moj Bog! To je moj sin Rudolf!» Rekši skoči k njemu in ga objame. Rudolf je moral pred nekoliko leti v vojake, pri katerih se je zaradi

posebnih sposobnostij, poštenja in hrabrosti hitro povzdignil do častnika. Ničesar ni slišal o očetu, kateri je bil prej nekje v trgu obče spoštovan kovač. Plašč svojega očeta je pa sin takoj spoznal in iz razgovora s spremljevalcem se je dovolj prepričal, da njegov oče sedaj stanuje v tej vasi.

Oba sta se jokala od veselja, pa tudi drugi, ki so stali okolo njiju, bili so živo ginjeni. Rudolf je vso noč ostal pri očetu in se ž njim razgovarjal do ranega jutra. Predno je odšel, dal mu je še veliko denarja in obljubil, da bode tudi odsihdob skrbel zanj.

Ljudjé pa so rekli: «Dobro srcé starčkovo je Bog obdaril in mu poslal sina, ki ga je otél siromaštva.»

Dobrosrčnost lepa stvar,
Ki uživa božji dar.

68. Čevlji.

Ubožni Vid je pasel koze. Njegova plača pa je bilo takó majhna, da si še čevljev ni mogel kupiti. Bil je ves ozebel na nogah, zakaj bilo je že pozno jeseni in vreme mokro in mrzlo.

Zdajci se privleče iz grmovja človek, ki je bil že večkrat kaznovan zaradi tatvine, in pravi: «Moje rokodelstvo mi nese precěj veliko. Pojdi

k meni v službo, pa ti dam takoj narediti nove čevlje. Potem ti ne bode več treba tukaj zmrzavati in bosemu tavati po vasi.»

Toda Vid mu odgovori: «Rajši hodim bos in ostanem pošten, nego da bi me obogatilo krivično blagó. Bolje je vender, da si noge umažem z blatom, nego da si roke in dušo očrnim s hudobnimi deli.»

Pošteno ubožstvo te bolje živi
Kot tako bogastvo, ki dela skrbi.

69. Žebli za čevlje.

Pridni žebjar Mlakar je ves dan nabijal v kovačnici, da so švigale iskre na vse strani.

Sin bogatega soseda, gospoda Bregarja, je vsak dan pohajal okolo kovačnice in po cele ure zijal v pridnega žebjarja.

«No, mladi gospodič,» pravi nekega dné žebjar, «ali ne bi skovali tudi vi žeblja? Saj kdo vé, čemú bi vam bilo še kdàj dobro, če bi znali kovati žeblje.»

Gospodiču je ta ponudba précej všeč. Sme-homa stopi k nakovalu in se res hitro naučí, da skuje prav dober žebelj.

Stari gospod Bregar umrje, sin pa izgubi v vojski vse bogastvo. Ves ubožen pride kot begunec

v daljno vas, kjer je bilo več čevljarjev, ki so veliko lepih novcev za žablje znosili v mesto, pa jih časih še dobili niso. V tej okolici se je namreč več tisoč čevljev izdelavalo za vojake.

Mladi Bregar, ki je kaj siromašno živel v vasi, spomni se, da zna prav dobro delati čevljarske žablje. Ponudi se torej čevljarjem, da bi jim delal prav dobre žablje, ako mu le pomagajo narediti kovačnico. Čevljarji mu radi pomagajo, in odslej je živel Bregar dobro in zadovoljno.

«Kakó je pač dobro,» dejal je večkrat, «če zna človek narediti vsaj žebelj za čevlje! To mi koristi sedaj mnogo več nego nekdanje posestvo, katerega ne bi bil dal za stotisoč goldinarjev.»

Prebrisana glava pa pridne roké
Bogastvo so boljše kot zlate goré.

70. Podkova.

Oče gredó s sinom Jurijčetom čez polje. «Glej,» reko mu spotoma, «tukaj leží kos podkove na cesti, poberi in spravi ga.» — «Ej,» pravi Jurijče, «to pač ni vredno, da bi se človek pripogibal.»

Oče ne reko ničesar, pobero košček podkove in ga vtaknejo v žep. V bližnji vasi pa ga prodadó kovaču za nekaj krajcarjev in kupijo zanje češenj.

Zopet gresta dalje. Solnce je zeló pripekalo. Na dolgo in široko ni bilo nikjer hiše niti drevesa niti studenca. Jurijče že od žeje omaguje in komaj dohaja očeta.

Oče izpusté kakor nevedoma jedno češnja na tlà. Jurijče jo pobere, kakor bi bila od zlatá, in jo pozoblje. Za malo časa izpusté oče zopet jedno češnja, in Jurijče se zopet pripogne in jo pobere. Takó so oče vse češnje drugo za drugo do poslednje spustili na tlà, in Jurijče je moral pobrati drugo za drugo do poslednje. Ko pobere tudi poslednjo in jo pozoblje, obrnejo se oče k njemu in se mu nasmehnejo: «Glej, ko bi se bil za podkovo pripognil le jedenkrat, ne bi se ti bilo treba tolikokrat pripogibati zaradi češenj. Spoznaj torej resnico modrega izreka:

Kdor vrednosti v majhnih rečéh ne časti,
Truditi se mora za manjše rečí.

71. Konjski žebelj.

Kmet osedlá konja, da bi pojezdil v mesto. Prijatelj, ki ga sreča na poti, opomni ga in mu reče: «Tvoj Rižan je pa izgubil žebelj iz podkove.» — «Nič ne dé,» reče kmetič, «do jednega žeblja mi ni toliko; jeden več ali menj, to je pač jedno.» Reče in odjezdi.

Ni pa še minilo pol ure, in konj izgubi podkovo. «Če bi bil kovač blizu, dal bi konja podkovati,» misli si kmetič, «pa ker ga ni, pojde nekaj časa tudi s tremi podkovami.» — Toda ni bilo takó. Konj se na kameniti cesti omane kopito in jame šepati. Skoro potem skočita iz gozda dva razbojnika, da bi ga oplenila. Na šepavem konji jima kmetič ni mogel uiti, in razbojnika sta mu vzela konja, vso opravo, sedlo in torbo.

Nikoli bi si ne bil mislil kaj takega,» reče kmetič, «da bi zaradi jednega žeblja izgubil konja in vse potno blagó.»

Ves pobit in žalosten pride peš domov. Večkrat je potem ponavljal svojim otrokom pregovor:

Nemarnost v neznatnih rečéh
Pripravi te v škodo in greh.

72. V zlogi je moč.

Oče so imeli sedem sinov, ki so se večkrat prepirali in zató tudi zanemarjali svoja dela. Nekateri hudobni ljudjé so ta prepir obračali v svojo korist, da bi sinovom po očetovi smrti vzeli premoženje.

Zategadelj pokliče nekega dné pošteni starček vseh sedem sinov, pokaže jim sedem čvrsto pove-

zanih paličic in jim reče: «Tistemu izmed` vas, kdor prelomi ta snopič paličic, dam sto srebrnjakov.»

Sinovi drug za drugim napenjajo svoje moči in poskušajo prelomiti trdo povezane paličice, pa zastonj je ves njih trud. Vsak pravi: «Ljubi oče, to nikakor ni mogoče.»

«Pa vender ni nič ložjega negoli to,» reko oče. Razvežejo snopič in prelomijo vsako palico posebe brez najmanjšega truda. «Sevé,» reko sinovi, «takó je pač lahko — takó bi jih prelomil tudi vsak otrok.»

Oče pa pravijo: «Glejte, prav takó kakor s temi palicami je tudi z vami, ljubi sinovi! Dokler bodete zložni, ne premaga vas nihče. Ako pa bodete nezložni, zgodi se vam kakor tem palicam.»

Zloga jači,
Nezloga tlačí.

73. Košček palice.

Pošten listonoša, ki je pozimi nesel veliko denarja v neko vas, bil je napaden, opljen in ubit. Truplo so našli pozneje v snegu, ki je bil okrog in okrog poškopljén s krvjó. Sodnik je šel še tisto noč na kraj umorstva, da bi si ob zažganih plamenicah ogledal mesto, kjer je bil pošteni listo-

noša ubit. Ko pride tja, ugleda na tleh košček palice, katerega pobere in skrivoma vtakne v žep.

Ko pride drugo jutro v urad, zapazi ves prestrašen, da je na palici uradnega sluge, ki je stala v kotu za vrati, košček odbit. Res se je najdeni košček popolnoma prilegal tej palici na odkrhnjeno mesto. Sodnik précej zapové, naj se ubijalec zgrabi, uklene in vrže v ječo.

Iz prva je hudobnež trdovratno tajil hudodelstvo, toda óni košček lesá je jasno pričal o njegovem zločinstvu. Naposled prebledí in razodene resnico. Vedel je namreč, da ima uradni listonoša mnogo denarja s seboj, in želja po denarji ga je nagnala k temu groznemu činu.

Povezka z denarjem ubijalec še odprl ni, ampak ga je skrilo v drvarnico med drva ter še videl ni denarja, zaradi katerega je umoril dobrega in poštenega človeka. Vpričo velike množice je moral sramotno umreti. Vsakdo se je čudil, da takó neznatna stvarica, kakor je košček palice, odkrije grozovito umorstvo.

Večkrat strašne hudobije
Kakšna majhna reč odkrije.

74. Stara vrv.

Beraška dečka, Vid in Lovro, najdeta na cesti staro vrv. Oba bi jo rada imela. Trgata in prepirata se zanjo, da se vse praší. Vid jo drží za jeden konec, a Lovro jo vleče za drugi; drug drugemu jo hočeta siloma vzeti iz rok. Zdajci se pretrga vrv in oba padeta v blato.

Nekdo, ki gre ravno mimo, reče jima: «Takó se godí svojeglavim prepiralcem! Zaradi majhne stvari vpijejo in se spró, in kaj dobé naposled? Nič drugega, nego da se osramoté, kakor sta se sedaj vidva, ki sta padla v blato.»

Boljša kratka sprava
Mimo dolge pravde.

75. Suhljad in slama.

Ubožna vdova se vrne nekega večera s svojima sinovoma iz gozda, kjer je nabirala suhljad. Mati so nesli na glavi veliko, vsak deček pa majhno butaro suhega šibovja, povezanega s slamo.

Spotoma srečajo bogatega trgovca iz mesta in ga naprosijo miloščine. Bogatin pa reče vdovi: «Vam pač ni treba beračiti. Dajte mi oba dečka, pa ju naučim, kakó se od suhljadi in slame nareja zlató.»

Mati tega nečejo verjeti, ali trgovec jih zagotovi, da je govoril resnico. Naposled privolijo, in trgovec dá jednega sina učiti se plesti košarice, a drugega slamnike.

Cez tri leta se sinova vrmeta k ubogi materi ter neutrudno delata jerbasa in najlepše slamnike; vse to blagó oddajata trgovcu. Nekega dne stopi trgovec v njih izbo, plača jima prejeto blagó s samimi cekini ter nasmehoma reče vdovi: «Je li, da sem govoril prav in ostal mož beseda?»

S pošteno in pridno rokó
Od slame se dela zlató.

76. Semenj.

Bogata gospá na kmetih ni imela otrók in je želela vzeti marljivo in lepovedno deklico iz mesta od svojega sorodstva v varstvo in oskrbovanje. Zató je šla nekega dne v mesto. No, komaj se je zvedelo, zakaj je prišla, brž je priteklo nekoliko deklic, ki so se ji priporočale in se hvalile, da so ji v rodu.

Gospá jih najprej mirno posluša, potem pa dá vsaki nekoliko denarja, rekoč: «Danes je semenj v mestu; pojdite in kupite si vsaka, kar vam je najbolj všeč; potem pa pridite zopet k meni, da mi pokažete, kaj ste si kupile.»

Deklice brž odidejo in se vrnejo vse vesele. Do malega vse prinesó lepih pisanih trakov, svilnatih podvez, bliščečih bucik, na vrstico nabranih biserov, prstanov in drugega takega lepotičja ter se hvajijo z nakupljenim nakitom. Le jedna, in to je bila ubožna Francika, ni imela ničesar tega, ampak si je kupila molitveno knjižnico in nekaj blagá za šivanje.

To je bilo bogati gospé zeló všeč. Prijela je Franciko za roko in ji prijazno rekla: «To mi je jako všeč, da takó mlada že misliš na Bogá in na delo. Tvoje prijateljice denarja niso obrnile dobro; pokazale so, da jim je več za nečimerno lišpanje nego za pobožnost in delo. Ti bodeš tedaj od danes moja! Ostani tudi odslej dobra in pobožna, pa bodeš tudi zmiraj pridna; ljubi Bog bode vedno s teboj, in njegov blagoslov te bode spremljal povsod.»

Kdor rad moli, pridno dela,
Sreča bode mu cvetela.

77. Grad in koča.

Gospodičina Jelica je prebivala v zalem gradu; zeló se je ponašala s svojim stanom in bogastvom.

Nekega dné pride k nji Marica, hči ubožnega zidarja, in ji reče: «Moj oče ležé na smrtni

postelji in vas lepó prosijo, da bi prišli k njim; nekaj važnega vam imajo povedati.»

Gospodičina se ji posmehne in reče: «No, to mora biti kaj posebnega, kar bi takó ubožen človek govoril z menoj! Le pojdi, odkoder si prišla; v vaši koči nimam posla.»

Nekoliko pozneje pride Marica zopet in reče vsa zasopla: «Ljuba gospodičina, pojdite hitro k mojemu očetu! Vaša rajna mati je ukazala ob vojski zazidati veliko srebrá in zlatá ter je mojemu očetu naročila, da tega ne povedó živi duši nego le vam, ko bodele imeli dvajset let. A sedaj so moj oče že blizu smrti, ne morejo več čakati, zató vas kličejo k sebi.»

Jelica steče, kolikor le more, k Maričinemu očetu. Ali ko stopi v kočó, bil je dobri in pošteni človek že mrtev.

Od strahú in jeze ni znala kaj začeti; večkrat je dala zidovje svojega gradu razkopati, sedaj tu, sedaj tam, pa zastonj — o zakladu ni bilo nì duha nì sluha.

Oj, kakó se je sedaj kesala, da je s prevzetnostjo takó poštenega človeka razžalila še v zadnjih trenutkih njegovega življenja in sama sebi pogubila veliko premoženje! Najsi je bil to kes le zaradi svoje škode, vendar je Jelica spoznala resnico pregovora:

Prevzetnost in trdo srcé
Sta tebi in drugim v gorjé.

78. Moleči otrok.

Zapuščena vdova je imela petero otrok, ki jih je redila jako težko. Nekega jutra jim reče: «Ljubi otročiči! Danes vam nimam ničesar dati za zajutrek. Nimam ne kruha ne moke, še ubogega jajca nimam pri hiši! Prosite ljubega Bogá, da se vas usmili; bogat je in mogočen, pa je tudi sam rekel: Prosite me, kadar ste v potrebi, in rad vam pomorem.»

Jožek, ki je imel komaj šest let, odide žalosten in tešč v šolo. Mimo cerkve gredé, vidi, da so vrata odprta. Hitro stopi v cerkev in poklekne pred véliki oltar. Misleč, da ni nikogar v cerkvi, moli na glas: «Ljubi nebeški Oče, mi otroci nimamo nič jesti! Naša dobra mamica nima ne kruha ne moke, še ubogega jajca ni več pri hiši. Lepo prosim, pomagaj nam v tej veliki potrebi in daj nam jesti, da ne bomo z materjo vred trpeli lakote. Saj si zadosti bogat in mogočen; lahko tedaj pomagaš, kar si nam tudi obljubil, ako Te prosimo!»

Takó je molil Jožek v otroški preprostosti. Potem odide v šolo, trdno zaupaje v pomoč božjo. — Ko pride iz šole domov, ugleda na mizi velik hleb belega kruha, veliko skledo moke in polno košaro jajec. «Bogú bodi hvala!» zakliče veselo, «Bog je uslišal mojo molitev! Je li, draga mamica, to vse vam je prinesel angelj skozi okno?»

«Tega ravno ne,» rekó mati, «ali Bog je vender uslišal tvojo molitev. Ko si molil pred oltarjem in mislil, da te nihče ne vidi, klečala je gospá županja v svoji zaslonjeni klopi. Ti je nisi mogel videti, al ona te je videla in je slišala tvojo glasno molitvico; zató nam je poslala vse to. Ona je bila tedaj tisti angelj, po katerem nam je Bog pomagal v veliki potrebi. Otroci, zahvalite ljubega Bogá, bodite veseli in ne zabite lepega izreka:

K Bogu kliči v vsaki sili,
On povsod se te usmili.»

79. Dvornik.

Mlad dvornik, po imeni Davorin, je bil v sprednji kraljevski sobi na ponočni straži. Kralj to noč ni mogel spati; pozvonil je in ukazal strežniku, naj mu prinese kako knjigo.

Ali Davorin je trdo zaspal in ni slišal zvonjenja. Kralj pozvoní večkrat in močneje, pa vse zastonj. Naposled vstane in gré sam iz spalnice v sprednjo sobo.

Dvornik je sedél za mizo in trdno spal; zraven njega je gorela sveča, in pred njim je ležal list, ki še ni bil dovršen.

Kralj vzame list in ga prečita: «Ljuba mati! Nocoj je že tretja noč, odkar sem namesto drugih dvorskih čuvarjev prevzel stražo. Skoro da ne prebijem več. Veseli me pa vender, da sem si zató v nekaj tednih zaslužil deset tolarjev, katere vam tukaj pošiljam, da si ž njimi pomagate v potrebi.»

Ta otroška ljubezen je kralju zeló ugajala.

Takoj prinese nekoliko zlatov in jih dobremu sinu vtakne žep. Bil je namreč prepričan, da Davorin ta dar pošlje materi. Nató zopet odide v spalnico.

Ko se Davorin prebudí in najde v žepu zlati denar, vé takoj, kdo ga je obdaril také bogato. — Ko drugo jutro kralj pride iz sobe, poklekne Davorin predenj, zahvali ga za bogato darilo in ga naprosi, da bi mu oprostil njegov pregrešek.

Kralj je pohvalil otroško ljubezen dobrega sinú, zaupal mu odslej še več in ga hitro povzdignil na še višjo službo. Davorin je zvesto izpolnjeval dolžnosti svojega stanú — iz pobožnega spoštovanja do Bogá in verne udanosti do svojega kralja.

Otroško ljubezen v dnú hrani srcá
Za stariše, brate, cesarja, Bogá.

80. Pastir.

Tinče je prijaznega pomladnega dné pasel ovce v lepi dolini med zelenim hribovjem ter prepeval in skakal od veselja. Kralj ondotne dežele

pride po lovsko napravljen v prav to okolico lovit zverine. Ko ugleda zalega dečka, ki je ravno klečé opravil jutranjo molitev in potem veselo prepevaje

odšel za svojo čedo, pokliče ga k sebi in mu reče: «Zakaj si takó vesel, ljubček moj?»

Tinče ne pozná kralja in mu reče: «Zakaj ne bi bil vesel in dobre volje? Saj se še našemu svetlemu kralju ne godí bolje nego meni!»

«Takó?» reče kralj; «povej, da zaslišim, kaj neki imaš takó dobrega.»

Tinče mu odgovorí: «Solnce na lepem, modrem nebu sije meni prav takó ljubeznivo kakor našemu kralju; pa tudi gore in doline zelené in cvetó meni prav takó lepo kakor njemu. Svojih zdravih rok ne bi dal za stotisoč zlatov, ne svojih očij za vse kraljeve gradove. Vrhú tega imam vsega dovolj, česar želim; zakaj nikoli ne želim več, nego potrebujem. Vsak dan se najem do sita, imam toliko obleke, da sem vselej lahko čist in snažen; za trud in delo pa tudi dobim vsako leto toliko novcev, kolikor mi jih je treba. Sedaj pa recite, ali ima kralj več nego jaz?»

Dobri kralj se mu nasmeje, dá se mu spoznati in reče: «Prav praviš, blagi deček, pa sedaj tudi lahko rečeš, da ti je sam kralj potrdil resnico. Ostani tudi odslej takó dober in veselega srcá!»

Zadovoljnost je največa
Našega življenja sreča.

81. Piščalka.

Zatožili so ljudjé kraljevega blagajnika pri kralji, da krade iz državnega zaklada ter ukradene novce in druge dragotine hrani v temni sobi z železnimi vrati.

Kralj odide v blagajnikovo palačo, velí si pokazati železna vrata in zapové, naj se mu odpró. Ali kakó se zavzame, ko stopi v sobo! Nič drugega ne vidi, nego štiri prazne stene, preprosto mizo in slamnat stol. Na mizi je ležala pastirska piščalka, palica in torba. Skozi okno so se videli pisani travniki in zeleni bregovi.

Blagajnik pa reče: «V mladosti sem pasel ovce; a ti, o kralj, si me poklical na dvor. V tej sobi bivam sedaj vsak dan po jedno uro, spominjam se veselo prejšnjega stanú in si pojem pesence, katere sem nekdam pri ovčicah prepeval Štvarniku na čast in slavo. Oh, takrat sem bil na očetovih planjavah, najsi ubožen, vender srečnejši nego sedaj v kraljevi palači ob vsem bogastvu, s katerim me je obdarila milost mojega kralja.»

Vesela narava, pobožno srcé
Več sreče ti daje kot zlate goré.

---

82. Dobri sin.

Anton je bil učenec, a njegov oče pomočnik pri bogatem trgovci.

Nekoč so morali oče po trgovskem pravilu odpotovati čez morje.

Zdajci počí glas, da so gusarji (morski razbojniki) vzeli ladjo; a kam so prišli Antonov oče, tega ni bilo mogoče zvedeti.

Anton je zvesto in pošteno zvršil svoja leta kot učenec pri trgovci. Bil je že trgovski pomočnik ter si s pridnostjo in varčnostjo pridobil tudi nekaj premoženja.

Naposled se zvé, da so njegov oče na Turškem v sužnosti; Anton précej sklène, da jih otmè. Vse prihranjene novce zbere, prodá najboljšo obleko in vse, kar ima káj vrednosti, ter se ponudi za brodarskega hlapca, da le ceneje pride na Turško. Prišedši k bogatemu Turku, ki je imel njegovega očeta za sužnja pri sebi, ponudi se mu, da odkupi očeta.

Turek pa je za odškodnino zahteval toliko novcev, da jih Anton vsega skupaj še polovico toliko ni imel. «No, ker nimam toliko,» reče Anton Turku, «vzemi mene za sužnja in izpústi očeta. Jaz sem mlad in lahko delam več nego moj oče, ki imajo že precèj let na hrbtu.»

Na Turkovo povelje pridejo oče. Ko ugledajo sina, objamejo ga, in oba se poljubljata in se milo razjokata. Ko pa oče zaslišijo, da želi njih sin pri Turku namesto njih ostati za sužnja, razjokajo se še bolj in mu nikakor nečejo privoliti.

Ves objokan reče sin: «Oh, ljubi oče, nisem le pripravljen, da za vas prevzamem verige robstva, ampak rad dam tudi življenje za vas. Vzemite novce, ki sem jih prinesel, da vas odkupim, in srečno potujte!»

Ta prizor Turka takó gane, da reče Antonu: «Ti si pač plemenit sin! Zató pa tudi brez plačila tvojega očeta rešim sužnosti, a tebi dam še toliko novcev, da lahko oba skupaj na svojo roko začneta trgovino. Zakaj vedel si se, kakor se mora dober sin po božjih zapovedih vèsti proti očetu!»

Dobro dete, kar imá,
Vse za ljube starše dá.

83. Pobožna sestra.

Jakec in Anica sta bila sama domá. Jakec reče Anici: «Pojdi z menoj; poiščiva si kaj dobrega, da nama bode prav v slast.»

Anica odgovorí: «Ako greš z mano na tak kraj, kjer naju ne bode nihče videl, pojdem s teboj.»

«Pojdiva tedaj v mlečnico,» reče Jakec, «tam dobiva polno skledo smetane in jo polžiževa.»

Anica pravi: «Tam bi naju videl sosed, ki na dvorišči drva cepi.»

«No, pa pojdiva v kuhinjo,» reče Jakec, «v kuhinjski omari je poln lonec strdí; kruh si bodeva pomakala vanjo.»

Anica odgovori: «Tam naju lahko vidi soseda, ki pri oknu sedí in prede.»

«Pojdiva tedaj doli v klet jabolka jest,» reče Jakec. «Tam je temà, da se ne vidi prst pred očmi; tam naju gotovo nihče ne bode videl.»

«Oj, ljubi moj Jakec!» reče Anica, «kàj res misliš, da naju nihče ne vidi v kleti? Ali nič ne veš za óno okó nad nami, katero prešine zidovje in dobro vidi tudi v temì?»

Jakec se prestraši in reče: «Prav praviš, ljuba sestra! Bog naju vidi tudi tam, kjer naju ne vidi človeško okó. Nikjer tedaj nečeva delati zlá.»

Anica je bila zeló vesela, da si je Jakec njene besede vzel k srcu; podarila mu je podobico, na kateri je bilo naslikano božje okó, pod njim pa so bile zapisane te-le besede:

Bog vse vidi, Bog vse vé,
Greh se delati ne smé.

84. Zvesti bratje.

Ob žetvi prideta dva krepka mladeniča s Hrvaškega na Kranjsko, kjer so pogrešali delavcev, in rečeta nekemu kmetu: «Ves čas vam bodeva žela žito, ako nama daste živež in še vsakemu deset goldinarjev plačila.»

«Deset goldinarjev vsakemu je preveč,» odgovori kmet, «obema deset bi bilo dosti.» — «Naka,» zavrnete ga mladeniča, «midva želiva ravno vsak po deset goldinarjev, zakaj drugače nama ni pomagano. Ako nama ne daste toliko, pa se ponudiva kam drugam.»

«I. zakaj pa ravno vsakemu po 10 goldinarjev?» vpraša kmet. «Glejte,» odgovorita mladeniča, «domá imava še mlajšega brata, ki ima že 14 let. Spreten kolar bi ga rad vzel k sebi, da se izučí kolarstva, pa zahteva ravno 20 goldinarjev učnine. Toliko novcev pa naš oče nimajo in jih tudi nikakor ne vzmorejo. Zató sva se starejša brata dogovorila, da si zasluživa toliko novcev.»

«Pa bodi,» reče kmet; «zaradi vajine bratovske ljubezni vama rad dam 20 goldinarjev, ako bodeta delala takó, da bodem zadovoljen z

vama
Zvesta brata sta pridno delala ves čas; zjutraj
sta prva vstajala in zvečer zadnja legala spat.

Ko je vsa žetev srečno končana, izplača jima kmet, za kolikor so se pogodili, in jima reče: «Pláčilo sta si pošteno zaslužila, nata še vsak dva goldinarja povrhu.»

Lepšega na svetu ní,
Nego bratje so zvestí.

85. Zvesta ljubezen.

Imovita gospá je ubožno deklico vzela za svojo. Bila je deklica zeló pobožna, poslušna, pridna, zmiraj prijazna in vesela.

Nekdaj ji reče gospá: «Ljuba Rozika! Ker si takó pridna, dam ti za Božič narediti novo obleko. S trgovcem sem že govorila o tem. Ná novce, pojdi tja in kupi si za obleko, kakeršna ti je najbolj po volji.»

Gospá ji dá dva velika tolarja. Rozika vzame denar in reče: «Oh, preljuba gospá! Jaz imam obleke že zadosti. Ali moja sestrica Marijetica ni v tako dobrem kraji, kakor sem jaz, in je prav slabo oblečena. Bila bi pač žalostna, ko bi videla, da imam le jaz novo obleko. Ali bi ji ne smela poslati teh dveh tolarjev? Zeló me ljubi, in ko sem zadnjič ležala bolna, stregla mi je takó lepo.»

«Ti dobro dete!» reče gospá. «Piši sestrici, naj pride k nam, in jaz vaji oblečem jednako. Ker se jednako ljubita, pa imejta tudi jednako obleko!»

Če otroci se ljubé,
Angeljci se veselé.

86. Mali pleteničar.

Lojzek je imel vrlo bogate roditelje. Zanašal se je na njih premoženje in se ni hotel ničesar učiti. Mali Blaž, sin siromašnega soseda, pa se je kàj pridno učil plesti košarice.

Nekega dné stojí Lojzek na morski obali in za kratek čas loví ribe. Blaž si nareže precejšnjo butaro vrbovih trtic in jih ravno hoče ponesti domov, kar skočijo iz grmovja gusarji (morski razbojniki), zgrabijo oba dečka in ju odneso na ladjo, da bi ju prodali za sužnja.

Komaj pa odrinejo, nastane strašen vihar, ki meče ladjo po morskih valovih ter jo naposled zažene ob pečino daljnega otoka, da se razbije na kosce. Lojzek in Blažek se primeta za razbito desko in srečno priplavata do otoka, na katerem so prebivali zgolj divjaki.

Blažek si misli, da bi ga morda umnost v pletenji rešila iz rok neusmiljenih črnih ljudj. Hitro

potegne nožič iz žepa, nareže si nekoliko vrbovih šibic ter prav urno spleta lične košarice. Brž ga obstopijo črni možjé, žene in otroci ter strmé vanj.

Ko je košarica narejena, podarí jo najodličnejšemu izmed okrog stoječih zamorcev. Sedaj bi bili radi imeli vsi, mali in veliki, take košarice. Hitro mu naredé primerno kočico v senci sadnega drevja, da bi tam brez zapreke delal košarice. Prinesó mu tudi sladkega sadja in mu obljubijo, da ga bodo oskrbovali z vsem, česar je treba.

Potem zahtevajo, naj tudi Lojzek naredí tako košarico. Ali ko vidijo, da se ne zná lotiti tega dela, primejo ga in prav neusmiljeno pretepó; skoro bi ga bili ubili, ako ne bi bil Blaže prosil zanj. Lojze je moral na povelje zamorcev sleči lepo žametasto suk njico in jo dati Blažetu ter obleči njegovo raztrgano. Vrhu tega je moral pridno rezati vrbovino in Blažetu služiti za hlapca.

Kdor v mladosti se učí,
Njemu zlá se bati ni.

87. Ne kradi.

Jernejček je bil jako nemaren deček. Nekega dné se pritepe do grajskega ribnika, da bi izmuznil kaj rib. Seže prav globoko v vodo in dolgo brska po nji, da bi ujel ribo.

«Ha!» zakliče vesel, «sedaj jo že imam, lepo ribo; če se ne motim — jegulja je.» Potegne roko iz ribnika, ali o groza! — okolo roke se mu ovija grda povodna kača. Iz vsega grla zavpije, vrže kačo zopet v vodo in hoče zbežati. Ali ko se obrne, zopet nov strah! Stari ribič Jaka stoji pred njim.

«Za prvič ti bodi zadosti ta dvojni strah,» reče ribič. «Zapomni si pa dobro za vse življenje nauk starega človeka: Béži od tujega blagá kakor od strupene kače. Ukradena riba je v tatinjskih rokah vselej le kača.»

Kar kdo krivo pridobode,
To je malokdaj brez škode.

88. Vrtnar in osel.

Vrtnar gré v mesto na semenj ter natovori oslu toliko vsakovrstne povrtnine, da se od uboge živali ne vidi drugega nego glava.

Pot je držala skozi nizko vrbovje. Vrtnar si nareže butarico šibovja za vezilo, naloži jo oslu na hrbet in pravi: «No, če neseš že toliko, bodeš pa še to.»

Nekoliko dalje pride do leševja. Zopet si ureže nekoliko lepih leskovih palic za privezovanje

cvetic, dene jih oslu na hrbet in reče: «To je pač takó lahko, da osel tega še čutil ne bode.»

Solnce je bilo v tem že visoko na nebu in je močno pripekalo. Zatorej sleče vrtnar suktnjo, vrže jo oslu na hrbet, rekoč: «Saj ni več daleč do mesta, in moja suktnjica, katero lahko vzdignem na mezinci, osla gotovo ne ubije.»

Ali komaj to izgovori, spotakne se osel ob kamen, pade in od pretežkega bremena pobit, ne more več vstati.

Vrtnar se prestraši in vzdihne: «Sedaj šele spoznam na svojo škodo, da niti ljudij niti živine ni smeti preveč oblagati.»

Kdor nosi že preveč blagá,
Težina majhna ga končá.

89. Lovec in pes.

Lovec nahujška psa na zajca. «Drži ga, drži!» zavpije na psa, in pes se zakadí, kolikor more, za zajcem, in ga podí po širokem polji, dokler ga ne zgrabi s čvrstimi zobmi in ne privleče pred lovca. Lovec prime zajca za ušesi in reče psu: «Izpusti ga, izpusti!» Pes zajca izpustí, a lovec ga vtakne v torbo.

Več kmetov iz vasí je gledalo ta lov, in jeden izmed njih reče: «Temu lovskemu psu je podoben

skopuh. Skopost kliče skopuhu: „Drži ga, drži!“ in ubogi zaslepljeni človek se dreví brez duše in na vso moč za minljivim posvetnim blagom. Naposled pa pride smrt in pravi: „Izpusti ga, izpusti!“ — in brezpametni človek se mora ločiti od neužitega blagá, ki si ga je pridobil takó težko.

Kar na zemlji ti ljubó,
S tabo v grob ne bođe šlo!

90. Mlinar in sin.

Mlinar in njegov sin ženeta v bližnje mesto osla na prodaj.

Spotoma ju sreča kmetič na konji, ki se jima nasmeje, rekoč: «Pač nista pametna, da vama osel prazen gré in nobeden vaju nanj ne sede.»

«Res je taka,» reče mlinar in takoj posadí sina na osla.

Skoro potem srečata voznika, ki takó-le nagovorí dečka: «Sram te bodi, paglavec, da jezdiš, a tvoj stari oče mora peš hoditi za teboj!» — Ko sin to zasliši, brž razjaše in pustí, da oče sedejo na osla.

Toliko pa da gresta nekoliko dalje po peščení cesti, sreča ju kmetica s polnim jerbasom sadja na glavi. Ta reče očetu: «Vi ste vender neusmiljen oče, da takó široko in priležno sedite-

na oslu, a ubogega otroka pustite, da po pesku brusi nogé.» — Na to pozdravilo vzame mlinar še sina k sebi na osla.

Nekoliko stopinj dalje ju ugleda ovčar, ki blizu ceste ovce pase. Glasno se jima posmeje in pravi: «Oj, ubogo živinče, gotovo še pogine pod toliko težo! Pač se vama ne smili uboga žival!» — Sedaj razjašeta oba, in sin reče očetu: «Kaj storiva z oslom, da ustreževa ljudem?»

Oče pa mu rekó: «Sedaj lahko vidiš, sin moj, da vsem ljudem ni ustreči in da se nam je treba držati pregovora:

Stóri le, kakor te pamet uči,
Pa se ne méni za druge ljudi.»

91. Ljudožér.

Dva dečka iz mesta zaideta v strahovitem gozdu ter ostaneta v samotni krčmi čez noč.

Okolo polnoči zaslišita govorjenje v bližnji sobici. Oba nastavita ušesa in začujeta prav razločno te-le besede: «Žena, jutri pa le na vse zgodaj zakuri pod kotel, da zakoljem óna tepca iz mesta.»

Dečka obide smrtni strah. Sama ne vesta, kaj bi začela. «Moj Bog,» vzdihneta, «ta krčmar

je ljudožér!» Tiho skočita skozi okno, toda groza! — vrata na dvorišči so zaprta, da ne moreta pobegniti.

Kaj naredita tedaj? Zavlečeta se v svinjak k prašičem in vso noč od strahu ne zatisneta očesa. Drugo jutro pride krčmar na vse zgodaj, odpre vrata k svinjaku, nabrusi nož in reče: «No, tepca, sedaj pa le iz svinjaka — vajina zadnja ura je odbila.»

Dečka zakričita na ves glas, poklekmeta in prosita krčmarja, naj ju vender ne zakolje. Krčmar se začudi, kakó sta prišla v svinjak in kakó vender moreta kaj takega misliti o njem.

Jokaje odgovorita dečka: «Saj ste ponoči sami rekli, da naju zakoljete danes na vse zgodaj!»

Krčmar reče: «Ój, neumneža, nisem mislil vaju! V šali sem le svoja dva prašiča imenoval tepca iz mesta, ker sem ju namreč kupil v mestu. Takó se pa večkrat zgodí njemu, kdor rad nastavlja ušesa. Marsikatero reč razume napačno, drugega sodi krivično, nepotrebno se bojí, pa tudi večkrat škoduje samemu sebi.»

Kdor posluša, kar mu treba ni,
Večkrat praznih maren se zbojí!

---

92. Strah.

Martinek se splazi opolnoči na grajski vrt, napolni si dve vreči s sadjem in hoče najprej jedno vrečo odnesti domov.

Ravno ko se prav tiho z vrečo plazi mimo vrtnega zidú, odbije v zvoniku dvanajsta ura. Veter grozovito piha skozi drevesno listje — in o groza! Martinek ugleda zraven sebe črnega človeka, ki tudi nese vrečo na ramah.

Martinek zakričí, izpustí vrečo in zbeží, kar ga nesó noge. Črni človek tudi izpustí vrečo in teče prav takó hitro tik zidú zraven Martinka. Šele na konci vrtnega zidú izgine črna hudoba.

Drugo jutro pripoveduje Martinek vsakomur o groznem črnem človeku; le da je kradel, o tem ne zine niti besedice. Toda vrtni čuvaj ga pokliče še tisti dan k sebi in mu reče: «Ti si nocoj na grajskem vrtu kradel sadje. Izdala te je vreča, na kateri stojé črke tvojega očeta. Zató bodeš tudi zaprt. Ona črna prikazen pa, pred katero si bežal, bila je le tvoja senca, katero si v mesečini videl na belem vrtnem zidu.»

Kdor nepoštено dela, ni nikdar brez strahú. Hudodelnika ustraši večkrat šum majhnega lista in dostikrat zbeží pred svojo senco.

Kdor hudobne je vestí,
Svoje sence se bojí.

93. Snažna krčma.

Sodar iz mesta je popravljajl sode krčmarju v vasi. Po dovršenem delu stopi v hišo, in krčmarica mu prinese kupico vina.

«No, kakó je kaj, mamka?» vpraša jo sodar. «Ne ravno najbolje,» odgovori krčmarica. «Meščani ostajajo do malega vsi pri sosedu ter nečejo piti mojega vina, najsi je mnogo boljše nego sosedovo. Nič ne vem, odkod prihaja to.»

Sodar ji reče: «Če bi ne bili hudi, rad bi vam povedal resnico.» — «Oh, gotovo ne bom,» reče krčmarica, «še ustrezete mi.»

«No, pa dobro!» reče sodar; «povem vam resnico. Vaš sosed, to je res, nima takó dobrega vina, ali njegove steklenice in kupice so vselej lepo pomite in čiste kakor zrcalo. A vi, mamka, to je zopet res, imate boljše vino, toda vaša posoda ni snažna, in kupice so vse umazane od muh. Vino pa bodi še takó dobro, nikomur ne tekne iz umazane posode. Potrudite se tedaj, ljuba mamka, da bodo tudi vse vaše posode takó čiste, kakor imate dobro vino; dalje da bodo tudi pri vas videli ljudje snažna okna, mize, stole in tla, da bode vse lepo pomito, pa vam ne bode nikoli pohajalo gostov.»

Krčmarica si je zapomnila te besede. Précej se je začelo po hiši pospravljati in pomivati. Vse

posodje je bilo lepo in čisto omito, da ga je bilo veselje gledati. Iz kratka, vse je bilo prav snažno, priljudno in prijazno. Toliko da se je to zvedelo po mestu, prišlo je mnogo meščanov, da bi se okrepčali z dobro pijačo iz čistih kozarcev v lepo pospravljeni in snažni sobi; marsikdaj je prišlo toliko gostov, da skoro ni bilo prostora vsem.

«Ali vidite, otroci,» rekla je krčmarica večkrat potem svojim sinovom in hčeram, «česa ne naredí vsega snažnost! Naredila nas je premožne in zadovoljne, ko smo prej od nesnage in nečednosti že skoro obubožali.»

Snažnost prijatle dobí,
Nesnaga pa jih prepodí.

94. Dobrosrčna sirota.

Stara uboga vdova je vsak dan kàj pobožno opravila jutranjo molitev in po molitvi prebrala še nekoliko lepih izrekov iz molitvene knjižice, predno je sedla h kolovratu.

Nekega dné je čitala lep izrek, ki jo je vzpodbujal k dobrosrčnosti in ji je bil zeló po volji. «Ali, moj Bog,» rekla je, «kakó bi neki mogla drugim storiti kàj dobrega? Saj na vsem svetu nimam ničesar, ob čemer bi živel, a pri kolovratu si komaj služim vsakdanji kruh. Zima je že pred

vrti, in še potrebnih drv nimam. Prstje na rokah so mi že sedaj takó ozebli v mrzli sobi, da komaj predem. Pa tudi stanovanja še nisem plačala. Vidim, da bodem še sama morala dobre ljudi prositi darov.»

V tem premišlja, kaj bi vender storila dobrega. Spomni se, da je nje dobra stara prijateljica zunaj mesta bolna. «K nji pojdem danes,» rekla je, «saj tudi pri nji lahko predem, pa jo vender nekoliko potolažim.»

Vzame iz omare jedini dve jabolki, kateri je nedavno sama dobila v dar, da ji ponese bolni prijateljici, zadene kolovrat čez rame in se odpravi na pot.

Bolna žena se zelo razveseli, ko ugleda staro prijateljico. «Le pomisli, ljuba moja,» reče bolnica, «pred nekaj dnevi sem podedovala nekoliko sto goldinarjev. Ali se ne bi hotela preseliti k meni, da bi mi stregla v bolezní? Lahko bi si takó prihranila drva in denar, ki ga izdajaš za stanovanje. S tvojim predivom in z mojo majhno dedščino bi gotovo živeli lože.»

Vdova je veselo vzprejela to ponudbo in se hitro preselila k prijateljici, pri kateri je živela brez skrbi in zadovoljno. Večkrat je sama v sebi ponovila óni lepi izrek, ki ji je bil tolikanj po volji in slove takó-le:

Kdor kaj dobrega stori
Bratu, ki vzdihuje,
Ne da vedel bi, kakó,
Sebi srečo kuje.

95. Božji zid.

Prebivalci samotne kmetske hiše so bili ob poslednji vojski v velikem strahu. Z nočjó se je namreč bližal sovražnik tej okolici. Nebó je žarelo od pogostih požarov, in strašno streljanje se je slišalo. Vrhú tega je pritiskala zima, in ravno je bilo prav mrzlo in viharno vreme. Ubogi ljudjé so se bali, da jih sovražnik ne opleni in ne požgè ter v najhujšem času ne požene z ljubljenege doma.

Samó stara pobožna babica je bila mirna, popolnoma udana v voljo božjo. Čitala je otrokom in vnukom iz stare molitvene knjižice, v kateri so bile zapisane tudi besede: «Bog naj bi postavil trden zid in odvrnil sovražnika od njih hiše.»

Jeden izmed vnukov, ki jo je poslušal prav pobožno, mislil si je v tem, da je to pač preveč in brezpametno zahtevati od ljubega Bogá, da bi postavil zid pred hišo in da za take nemogoče stvari tudi moliti ni treba.

Babica pa reče: «Te besede se ne smejo tolmačiti takó natančno, kakor so zapisane, ampak ž njimi hočemo le reči, da bi nas Bog takó gotovo obvaroval sovražnika, kakor bi bil trden zid okolo hiše. In če bi Bog ravno hotel v našo brambo postaviti trden zid, kaj misliš, da bi ga ne mogel?»

V tem je minila noč, in o sovražnikih ni bilo ne duha ne sluha. Vsi so se zeló čudili. Ko

pa pridejo zjutraj iz hiše, vidijo, da je veter od tiste strani, kjer je bil sovražnik, nakopičil toliko snega, da je stal kakor zid visoko in ni mogel nikdo priti skozenj.

Vsi zahvalijo Bogá, babica pa reče: «Vidite, da je Bog venderle postavil zid, ki je odvrnil sovražnika od naše hiše! Ne bodimo nikoli malosrčni in brezupni, zakaj resnične so besede:

Kdor zvesto zaupa v Bogá,
Zid trden za varstvo mu dá.»

96. Pobožna mati in njena sinova.

I.

Velikega praznika reče plemenita gospá svojim sinovoma: «Oh, ko bi pač danes mogla tudi jaz v cerkev, da bi tam s pobožnim ljudstvom molila k Bogu! Ali predaleč je hoditi peš v mesto, in naša kočija mi nič ne pomaga, ko smo prodali konje zaradi slabih okolištin.»

Nje sinova pa takoj privlečeta kočijo ter se ponudita materi, da jo v kočiji popeljeta v cerkev, najsi je precěj daleč. Mati res sede v kočijo, in plemenita mladeniča vlečeta kočijo namesto kónj.

Vse ljudstvo je bilo ginjeno, ko je videlo toliko pobožnost materino in otroško ljubezen njenih sinov.

Od mestnih vrat do cerkve jim je nastiljalo pot s cvetjem in zelenim listjem ter je radostno klicalo: «Blagost srečni materi in nje plemenitima sinovoma!»

Največja čednost je le-tá:
Ljubiti starše in Bogá.

II.

Ob navdušenih slavaklicih navzočega ljudstva pripeljeta sinova mater pred cerkev. Dobra mati poklekne pred oltar in moli s solznimi očmi: «Ljubi Bog, blagoslovi moja sinova in podeli jima to, kar spoznaš za najboljše!»

Mladeniča mater zopet odpeljeta domov in gresta zvečer vesela spat. Ko ju je mati drugo jutro hotela vzbuditi, ležala sta takó lepo in lju-beznivo kakor dva speča angelja — toda nikoli več se nista vzbudila.

Mati se je v začetku zeló prestrašila, ko je videla sinova mrtva. Skoro pa se zopet zavé in reče: «Predobri Bog! Ti si uslišal mojo molitev. Vidim, da je blaga in mirna smrt najboljše, česar si mo-remo želeli ljudjé. Moja sinova sta sedaj pri Tebi. Bila je zemlja preuboga, da bi bila poplačala njiju otroško ljubezen; zato si ju vzal k Sebi v nebesa!»

Ne boj se, če je grob odprt,
Saj v večnost nas odvede smrt!

97. Umirajoči oče.

Dober oče so bili za smrt bolni. Skličejo tedaj še zadnji dan življenja otroke ter jih učé in opominjajo na dobro. Sosebno jim priporočajo, naj pridno hodijo h krščanskemu nauku in naj se zvesto in natanko ravnaajo po njem.

«Ljubi otroci!» rekó jim oče, «živel sem sedemdeset let in užil mnogo veselja. Toda najčistejše in najslajše, pravo rajsko veselje sem našel le v sveti veri. Vse pozemeljsko veselje mi je ohranila čisto in ga je tudi še večala in plemenitila. To vam pričam na Bogá!

Živel sem sedemdeset let in izkusil in prebil marsikaj. V vseh bridkostih in težavah pa sem našel vselej najboljšo tolažbo in najgotovjšo pomoč le v naši sveti veri. To vam pričam na Bogá!

Živel sem sedemdeset let in sem bil že večkrat v smrtni nevarnosti; danes pa vem gotovo, da ne doživim večera. Iz svoje izkušnje vam tedaj pričam na Bogá: Samó božja moč svete vere vzame in zmanjša strah pred smrtjo; samó sveta in živa vera v našega božjega Odrešenika nam daje srčnost in potrebno moč, da srčno stopimo v večnost in pred ostro sodbo pravičnega Sodnika.

Trudite se tedaj prav spoznati našega božjega Odrešenika in natanko izpolnovati njegove svete

nauke, pa vas bode Bog gotovo rad imel, živeli boste zadovoljno in nekoč srečno umrli.»

S solznimi očmi so otroci poslušali te mile besede očetove. Oče so še tisti večer mirno zaspati v Gospodu, ali otroci so globoko v srci ves čas svojega življenja ohranili njih poslednje besede in so se pozneje prepričali tudi sami dovolj, da je bilo vse, kar so jim rekli oče, prava in čista resnica.

Le pridno v cerkev hodi,
Poslušaj prav zvestó;
Po tem, kar v cerkvi slišiš,
Ravnaj se sam lepó.

98. Troji prijatelji.

Oče so povedali otrokom to-le priliko: «Imeniten in mogočen kralj pokliče namestnika na nekem otoku prav naglo k sebi, da bi mu poročal o svojem upravnístvu. Kraljev namestnik gré po prijatelje, da bi ga spremili pred kralja. Prvi njegovi prijatelji, katerim je največ zaupal, pusté ga, da gré sam, in se še ne zmenijo zanj. Drugi prijatelji, na katere se je zanašal prav takó močno, spremili so ga le do ladje, v kateri se je odpeljal v mesto svojega kralja. Tretji pa, na katere se ni zanašal nikoli veliko, spremljajo ga

vso pot, stopijo ž njim pred prestol svetlega kralja, zagovarjajo ga in mu izprosijo milost in prijaznost.»

Otroci niso razumeli, kdo so bili ti prijatelji. Oče jim tedaj rekó: «Tudi človek ima troje prijatelje na zemlji, katere pa večinoma spozná šele takrat, ko se mora ločiti od tega svetá, da odgovarja za svoje življenje in delovanje. Prvi prijatelji, katere čísla najbolj, so denar in bogastvo, ki zapusté človeka, kadar se odpravlja z tega svetá. Drugi so njegovi znanci in sorodniki, ti ga spremijo le do groba. Tretji pa, njega dobra dela in lepe kreposti, gredó ž njim v večnost in celó pred božji prestol, kjer se vsakemu človeku plačuje po njegovih delih, in kjer tudi kaplja hladne vode, ki smo jo dali žejnemu bližnjiku, ne ostane brez plačila.»

Kakó brezumno pač ravná človek, ki ravno najmenj skrbi za take zveste prijatelje!

Iščíte vselej samo to,
 Kar snedel črv nikdar ne bo;
 Kar zmiraj je lepó,
 To z nami gré v nebó.

99. Boljša dežela.

Živela sta oče in mati z dvema otrokoma na pustem otoku sredi širokega morja. Burja jim je bila razbila ladjo, in valovi so jih vrgli na suho

zemljo. Korenine in zelišča so jedli, studenčnico pili, prebivali pa v otlini. Večkrat so razsajale po otoku strašne nevihte.

Otroka se nista več spominjala, kakó sta prišla na otok, tudi nista več pomnila suhe zemlje; kruha, mleka, sadja in vsega, kar je bilo sladkega in dobrega, pozabila sta popolnoma.

Nekega dné priveslajo štirje zamorci do otoka. Oče in mati sta se zeló razveselila, zakaj upala sta, da bodo rešeni velikih muk in težav. Čolnič pa je bil premajhen, da bi bil preselil vse zajedno na suho zemljo — zató so hoteli oče prvi poskusiti vožnjo. Mati in otroci jokajo, ko sedejo oče v slabi čolnič in jih óni štirje črni možjé odpeljavajo. «Ne jokajte se!» rekó oče, «saj je tam bolje — tudi vi pridete skoro za menoj.»

Ko se čolnič vrne, da odpelje mater, jokata se otroka še huje. Pa tudi mati jima rekó: «Ne jokajta se! Tam v boljši deželi se vidimo zopet.»

Naposled pride čolnič tudi po otroka. Zeló sta se bala črnih móž in sinjega morja, preko katerega sta se morala prepeljati. Strahoma in trepetaje se bližata boljši deželi. Ali kakó se razveselita, ko ugledata na obali očeta in mater! Ta jima podajata roke, odvedeta ju v senco košatega drevja in jima na zeleni trati sredi najlepših cvetic postrežeta z mlekom, strdjo in sladkim sadjem.

«Oj, kakó neumen je bil najin strah!» dejala sta otroka; «ne bati, ampak veseliti bi se morala, da so prišli črni možjé in naju preselili v boljše deželo.»

«Ljuba otroka!» pravijo oče, «naša preselitev z ónega pustega otoka v to lepo deželo pomeni še kàj višjega in imenitnejšega.

«Mi vsi pojdemo v drugo, še mnogo daljšo in lepšo deželo. Vsa zemlja, na kateri živimo, podobna je otoku; ta lepi kraj je le slaba podoba nebes; preselitev preko nemirnega morja je smrt. Čolnič nas spominja mrtvaške hišice, v kateri nas štirje črni možjé ponesó iz tega svetá. Ali ne ustrašita se, kadar pride zadnja ura, da se bodem moral ločiti jaz, vajina mati, ali jeden izmed vaju. Pobožnim ljudem, katere ima Bog rad in kateri izpolnujejo njegovo voljo, ni smrt nič drugega nego preselitev v boljše deželo.»

Le pravično naj živimo,
Za nebesa prav skrbimo;
Tam, kjer hudo vse nehá,
Tam v nebesih smo domá.

100. Troje najboljših knjig.

Pobožen starček, ki je živel v koči, bil je takó moder in pameten, da je vsakomur lahko nasvetoval kàj dobrega in koristnega.

K njemu pride učenjak. Močno se začudi njegovim modrim govorom in mu reče: «Odkod si se neki také zmodril? V tej koči ne vidim nikjer knjig, iz katerih bi se bil naučil toliko lepega in dobrega.»

Starček reče: «Pa vendar imam troje najboljših knjig, iz katerih čitam vsak dan. Te knjige so božja dela nad menoj in okolo mene, vest v mojem srci in Sveto pismo.

Božja dela, nebó in zemlja, so odprta pred nami kakor velika knjiga; kažejo nam vsemogočnost, modrost in dobroto nebeškega Očeta.

Vest mi pravi, kaj moram storiti in opustiti.

Sveto pismo pa, ta knjiga vseh knjig, nas uči, kakó se je Bog od začetka svetá razodeval ljudem, kakó je Sin božji, naš Gospod in Vzveličar Jezus Kristus, prišel na svet, kaj nam je zapovedal in obljubil, kaj je za nas vse prebil in pretrpel, da bi bili srečni in vredni večnega življenja.»

Kar verjeti, upati, ljubiti smemo
In brez greha in strahú storiti vemo,
V trojih knjigah vse zapisano stoji:
V božjih delih, Svetem pismu in vestí.

